

kwartaal

1

jaar

1984

Kwartaaloverzicht binnenlandse veiligheidsdienst

ministerie van binnenlandse zaken

KWARTAALOVERZICHT

BINNENLANDSE VEILIGHEIDSDIENST

1e KWARTAAL 1984

INDEX KWARTAALOVERZICHT 1e KWARTAAL 1984

I. ACTIVITEITEN VAN BUITENLANDSE INLICHTINGEN- EN VEILIGHEIDSDIENSTEN

De Poolse inlichtingen- en veiligheidsdiensten
Persona non grata verklaringen

II. ANTI-DEMOCRATISCHE STROMINGEN

Orthodoxe, Pro-Sovjetkrachten roeren zich binnen Westeuropes
Communisme
Beginselen en praktijk van de CPN
Rechts-extremisme

III. MINDERHEDEN - ACTIVISME - TERRORISME

De Molukse "Huurkwestie"
Nieuwe coup poging tegen het regiem-BOUTERSE
De "Beweging" na Reforger '83

I. ACTIVITEITEN VAN BUITENLANDSE INLICHTINGEN- EN VEILIGHEIDSDIENSTEN

DE POOLSE INLICHTINGEN- EN VEILIGHEIDSDIENSTEN

De binnenlandse politieke ontwikkelingen in Polen, vóór en na de militaire ingreep van Generaal JARUZELSKI in december 1981, hebben ondermeer geleid tot publicaties over de rol van de Poolse inlichtingen- en veiligheidsdiensten bij de repressie van de oppositie c.q. van de activiteiten van de vakbond SOLIDARITEIT. In onderstaande beschouwing wordt nader aandacht besteed aan deze diensten, die zich door hun optreden buiten de Poolse grenzen evenzeer een zekere reputatie hebben verworven en die samen met hun socialistische broederorganisaties in het buitenland o.a. ook voor Nederland een bedreiging vormen.

Inleiding

Reeds vóór de Tweede Wereldoorlog beschikte de toenmalige Poolse overheid over efficiënte militaire en civiele inlichtingendiensten, die een betrouwbare steunpilaar vormden voor het autoritaire regiem van militairen en landadel. In de jaren voorafgaande aan de oorlog werden deze diensten geconfronteerd met agenten en saboteurs, opererende vanuit het opkomende nationaal-socialistische Duitsland maar ook met agenten afkomstig uit de Sovjet-Unie. Onder deze agenten bevonden zich ook naar Moskou uitgeweken Poolse communisten. Ironisch genoeg werden deze infiltratiepogingen georganiseerd door de Sovjet-inlichtingendienst MVD (voorloper van het KGB), een geheime dienst, die een voortzetting was van de in 1917 tijdens de Russische revolutie door de Poolse graaf Feliks D. opgerichte CHEKA.

De Duitse inval in Polen in 1939 enerzijds en de Sovjet-inval in de Oostelijke Poolse provincies anderzijds leidde tot de opdeling van het land tussen Duitsland en de Sovjet-Unie - e.e.a. zoals voorzien in het Molotov-Ribbentrop Pact van augustus 1939. Aanzienlijke aantallen Poolse militairen weken uit naar het nog onbezette West-Europa. Het gros van de Poolse troepen verdween echter in Duitse en Sovjetrussische krijgsgevangenkampen.

Toen ook West-Europa in de oorlog betrokken raakte, werden de eerder uit Polen gevluchte troepen opgenomen in de (Engelse) geallieerde legers. Samen met hun westerse bondgenoten leverden de Poolse troepen op vele fronten gedurende het verdere verloop van de oorlog een grote bijdrage aan de strijd tegen de AS-mogendheden, daarbij gesteund door de sedert 1939 in Londen zetelende Poolse regering in ballingschap. Deze regering organiseerde kort na haar komst in Engeland met Britse steun tevens het gewapende verzet in het bezette Polen. Hiervoor vormde zij het "ARMIA KRAJOWA" (AK = Binnenlandse Leger), dat gedurende de oorlog zo goed mogelijk afbreuk deed aan de bezettende machten.

Nadat de Duitsers in 1941 de Sovjet-Unie waren binnengevallen, werden in korte tijd binnen het Rode Leger eenheden geformeerd, bestaande uit overgebleven Poolse krijgsgevangenen en reeds vóór de oorlog gevluchte Poolse communisten. Naderhand werd bovendien vanuit Moskou gewapend verzet tegen de Duitsers in Polen georganiseerd met het oprichten van een communistisch ondergronds leger, het "ARMIA LUDOWA" (= Volksleger), dat bedoeld was als tegenhanger van het "rechtse" AK, dat vanuit Londen werd geleid. Als politiek tegenwicht tegen de "bourgeois" exil-regering in Engeland, maakte de Sovjet-Unie gebruik van in Moskou zetelende Poolse communisten.

In de Pools/Sovjetrussische strijd tegen Duitsland mogen de activiteiten op het spionagefront niet onvermeld blijven. De Sovjetrussische GRU maakte al in een vroeg stadium gebruik van bijzondere Poolse agenten, van wie o.a. Leopold T... naam maakte als spil van het vermaarde "RODE ORKEST". Met het keren van de krijgskansen overschreed het Rode Leger, aangevuld met Poolse troepen (onder wie de latere generaal JARUZELSKI), in 1944 de Pools-Russische grens. Nadat oostelijk Polen was bevrijd, werd in de stad Lublin het "Comité der Nationale Bevrijding" gevestigd, ook wel het "Voorlopig Bewind" genoemd. Dit Voorlopig Bewind bestond geheel uit in Moskou geschoolde communisten en was in feite een Pools marionettenbewind in handen van de Sovjet-Unie, bedoeld als politiek tegenhanger van de regering in ballingschap in Londen. Met de vestiging van het Voorlopig Bewind in Lublin werd de basis gelegd voor het communistisch bewind in Polen.

Zeker in deze periode was de aanhang van de Poolse CP onder de pas "bevrijde" bevolking zeer gering en de gewapende arm, het ARMIA LUDOWA, veruit de mindere van het ARMIA KRAJOWA, waarmee het regelmatig de strijd aanbond. Het is tegen deze achtergrond dat het Rode Leger werkloos toezag hoe de AK door de SS werd vernietigd bij het neerslaan van de opstand van Warschau, eind 1944.

Ontstaan van de Poolse inlichtingen- en veiligheidsdiensten

Analoog aan de gedurende de Tweede Wereldoorlog binnen het Rode Leger opererende SMERSH-groepen, belast met contra-inlichtingenwerk en politieke controle werden soortgelijke eenheden voor de aan Sovjetzijde vechtende Poolse troepen geformeerd. Het personeel van deze Poolse SMERSH-groepen bestond aanvankelijk geheel uit Sovjet-Russen. Eind 1943 werden deze SMERSH-groepen gereorganiseerd en samengebundeld tot de "SLUZBA INFORMACJI" (= Inlichtingen Dienst). Binnen de SI werden nu ook, zij het op zeer geringe schaal, Poolse militairen opgenomen.

Na vestiging in 1944 van het Voorlopig Bewind te Lublin werd de SI omgedoopt tot het GZI (GLOWNY ZARZAD INFORMACJI = Hoofd Directoraat Inlichtingen). Ondanks de blijvende sterke Sovjet-dominatie, werden naast reguliere Poolse militairen nu ook leden van het ARMIA LUDOWA bij het GZI ingedeeld. Op papier berustte het commando over het GZI bij de Poolse legerleiding, doch de feitelijke leiding bleef in Sovjetrussische handen. Omdat het de enige hiervoor in aanmerking komende organisatie was, oefende het GZI in het bevrijde oostelijke Polen een uitgebreide veiligheidstaak uit. De activiteiten van het GZI waren voornamelijk gericht tegen pro-Duitse Polen, AK-verzetsgroepen, de landadel, de clerus en andere oppositionele groeperingen.

Sinds de latere oprichting van de onder civiel bevel staande paramilitaire veiligheidsdienst "UB" (zie hierna), werd de taak van het GZI beperkt tot militaire contra-spionage, politieke controle op en actie tegen subversieve elementen binnen de Poolse strijdkrachten.

Eind 1944 werd uit de verschillende tactische inlichtingensecties van Poolse legereenheden binnen het Rode Leger de offensieve militaire inlichtingendienst "O-II" (ODDZIAL II = 2e Departement Generale Staf) gecreëerd. Het grootste deel van het personeel bestond uit Polen, die echter allen in de Sovjet-Unie waren opgeleid.

Voor het eind van de Tweede Wereldoorlog werden nauwelijks activiteiten buiten Polen ontwikkeld, maar richtte men zich op opleiding en organisatie. Eerst in het najaar van 1945 begon men met tegen de westelijke geallieerden en het neutrale Zweden gerichte inlichtingenactiviteiten. In deze na-oorlogse periode recruteerde O-II ook personeel onder gerepatrieerde Poolse oudstrijders, die deel hadden uitgemaakt van de westelijke geallieerde legers. Voorts werd een beroep gedaan op Poolse oud-Spanje-strijders, omdat de commandant van O-II, Generaal K , ooit zelf had gevochten in de Spaanse burgeroorlog en zich graag omringd zag met oude kameraden. Door deze "westerse" invloeden binnen O-II en het tamelijk geringe aantal Sovjetrussische adviseurs kon deze dienst in een betrekkelijke onafhankelijkheid zijn taak vervullen. Doordat O-II in de beginperiode de enige in het buitenland opererende Poolse inlichtingendienst was, omvatte haar taak behalve het vergaren van militaire gegevens ook spionage op politiek, economisch en wetenschappelijk terrein. Voorts werd aandacht geschonken aan in het Westen verblijvende Polen.

Naast het GZI en O-II werd in 1944 door de MVD (KGB) een Poolse veiligheidsdienst gevormd naar Sovjet-model, onder de naam "URZAD BEZPIECZENSTWA PUBLICZNEGO" (= Bureau Openbare Veiligheid) of kortweg "UB". Nadat in 1945 het Voorlopig Bewind in Warschau was gevestigd, ressorteerde het UB onder een Ministerie voor Openbaar Bestuur. Later in dat jaar werd het UBP uitgebouwd tot een apart zelfstandig Ministerie, het MBP (MINISTERSTWO BEZPIECZENSTWA PUBLICZNEGO = Ministerie voor Openbare Veiligheid). Het MBP kwam onder leiding te staan van de Poolse Stalinist R . Tot naaste "adviseur" van R/ ; werd benoemd de Sovjet-russische Generaal S , een latere chef van het KGB.

Hoewel met de vorming van het MBP de UB formeel werd opgeheven werd nog lange tijd nadien de Poolse veiligheidsdienst door vriend en vijand aangeduid met "UB". In het MBP werden alle organisaties, die betrokken waren bij de handhaving van orde en veiligheid samengevoegd. Naast de eigenlijke veiligheidsdienst, gemakshalve "UB", waren dit de politie (MO: MILICJA OBYWATELSKA = Burger Militie), de grenstroepen (WOP: WOJSKA OCHRONY POGRANICZA = Leger voor Grens Verdediging) en de para-militaire veiligheidstroepen (KBW: KORPUS BEZPIECZENSTWA WEWNĘTRZNEGO = Korps Binnenlandse Veiligheid).

Het personeel van de UB bestond uit grote aantallen Sovjet-Russen, Polen, afkomstig uit het communistisch AL en reguliere Poolse militairen, allen van uitzonderlijke politieke betrouwbaarheid. Nog meer dan het GZI werd de UB overheerst door de Sovjetrussische adviseurs op alle niveaus waardoor zij in feite een verlengstuk was van het MVD (KGB).

De UB kreeg de volgende taken toegewezen:

1. bestrijding van terroristische groepen (restanten van het ARMIA KRAJOWA en andere niet-communistische voormalige partisanengroepen);
2. opsporing en bestrijding van subversie onder de Poolse bevolking;
3. verzekering van de openbare orde en veiligheid;
4. observatie van buitenlandse missies in Polen;
5. controle op de politieke partijen (uitgezonderd de CP) en de clerus.

Voor haar taakvervulling werd de UB toegerust met onbeperkte bevoegdheden en middelen, waardoor zij uitgroeide tot een organisatie, die een ware terreur uitoefende tegen iedere vorm van oppositie tegen het heersende communistische regiem.

Medio 1945 werd het Voorlopig Bewind van Lublin verplaatst naar Warschau. Om het weinig populaire marionetten-regiem tegenover de bevolking en de westelijke geallieerden een beter aanzien te geven, werd eind 1945 een Regering van Nationale Eenheid gevormd. In dit nieuwe bewind werden ook leden van de Poolse regering in ballingschap uit Londen opgenomen. De communisten bezetten echter alle sleutelfuncties in deze nieuwe centrale regering alsook in de overige bestuursorganen van het land.

Door de in 1947 gehouden "vrije" verkiezingen, die gepaard gingen met stembusfraude, intimidatie en stemmingmakerij, wist de Poolse CP haar positie te verstevigen; na de fusie met de sociaal-democraten tot de PVAP (= Poolse Verenigde Arbeiders Partij) in 1948 waren de communisten heer en meester in het gehele land. Onder leiding van de eerste PVAP-Partijsecretaris GOMULKA werd in deze periode door het MBP radicaal een einde gemaakt aan iedere vorm van oppositie. Veelvuldige liquidaties en martelpraktijken werden de schrik van AK-aanhangers, de clerus, de bourgeoisie (voornamelijk de vooroorlogse intelligentia) en de omvangrijke landadel. Tot medio 1948 verkeerde Polen min of meer in staat van burgeroorlog, waarin het MBP strijd leverde met anti-communistische guerrillabewegingen.

Als gevolg van spanningen tussen STALIN en GOMULKA kwam de partijsecretaris in september 1948 ten val. Hij werd opgevolgd door STALIN'S trouwe vazal BIERUT. Met deze nieuwe machthebber begon een periode van ongebreideld Stalinisme en won het MBP nog meer aan gewicht. Bovendien nam binnen het Poolse staats- en partijapparaat de invloed van Sovjet-russische adviseurs verder toe.

De periode van destalinisatie na 1956 bracht voor Polen een korte tijd van schijn-onafhankelijkheid tegenover de Sovjet-Unie. Deze vrijheidsroes leidde in dit jaar in de stad Poznan tot een volksopstand, die op bloedige wijze door het MBP werd neergeslagen. Desalniettemin deden zich binnen de partijtop enige verschuivingen voor ten gunste van meer gematige politici, met als gevolg, dat GOMULKA zijn positie als partijleider her kreeg. De toenmalige onrust in het land had echter wel de dreiging van een Sovjetrussische militaire interventie tot gevolg, die voorkomen kon worden door een verkapte coup van de veiligheidsdiensten en para-militaire eenheden. Nadat dit gevaar was bezworen, zette zich een zuivering door binnen het MBP ten koste van de harde stalinisten en uitgesproken misdadige elementen. Deze zuivering betekende echter geenzins dat de oppositie nu zijn gang kon gaan. In de onderdrukking van anti-regiemkrachten werden sedertdien de brute uitwassen vervangen door subtielere methoden. Wel werden de activiteiten van de Poolse veiligheidsdiensten onderworpen aan een strengere controle door de partij, bang als die was voor een staat in de staat door de lange tijd van beheersing van het openbare leven door het MBP. Bovendien keerde een niet onaanzienlijk deel van de Sovjet-russische adviseurs naar huis terug. In 1970 leidden de deplorabele economische situatie in Polen, machtsstrijd, intriges binnen de partij en nieuwe binnenlandse woelingen (volksopstand in Gdansk) tot de definitieve val van GOMULKA.

De nieuwe partijsecretaris werd de technocraat GIEREK, onder wiens bewind de teugels enigszins werden gevierd en de bevoegdheden van de veiligheidsdiensten werden beperkt. Onder GIEREK kwam tevens een einde aan de eens almachtige positie van Generaal MOÇZAR, die door samenbundeling van ambtelijke en partijfuncties en meer nog door zijn positie als Minister van Binnenlandse Zaken (MBP) jarenlang het oppertoezicht had over het inlichtingen- en veiligheidswezen. Bovendien was MOÇZAR de dominerende figuur binnen de invloedrijke massaorganisatie ZBOWID, die

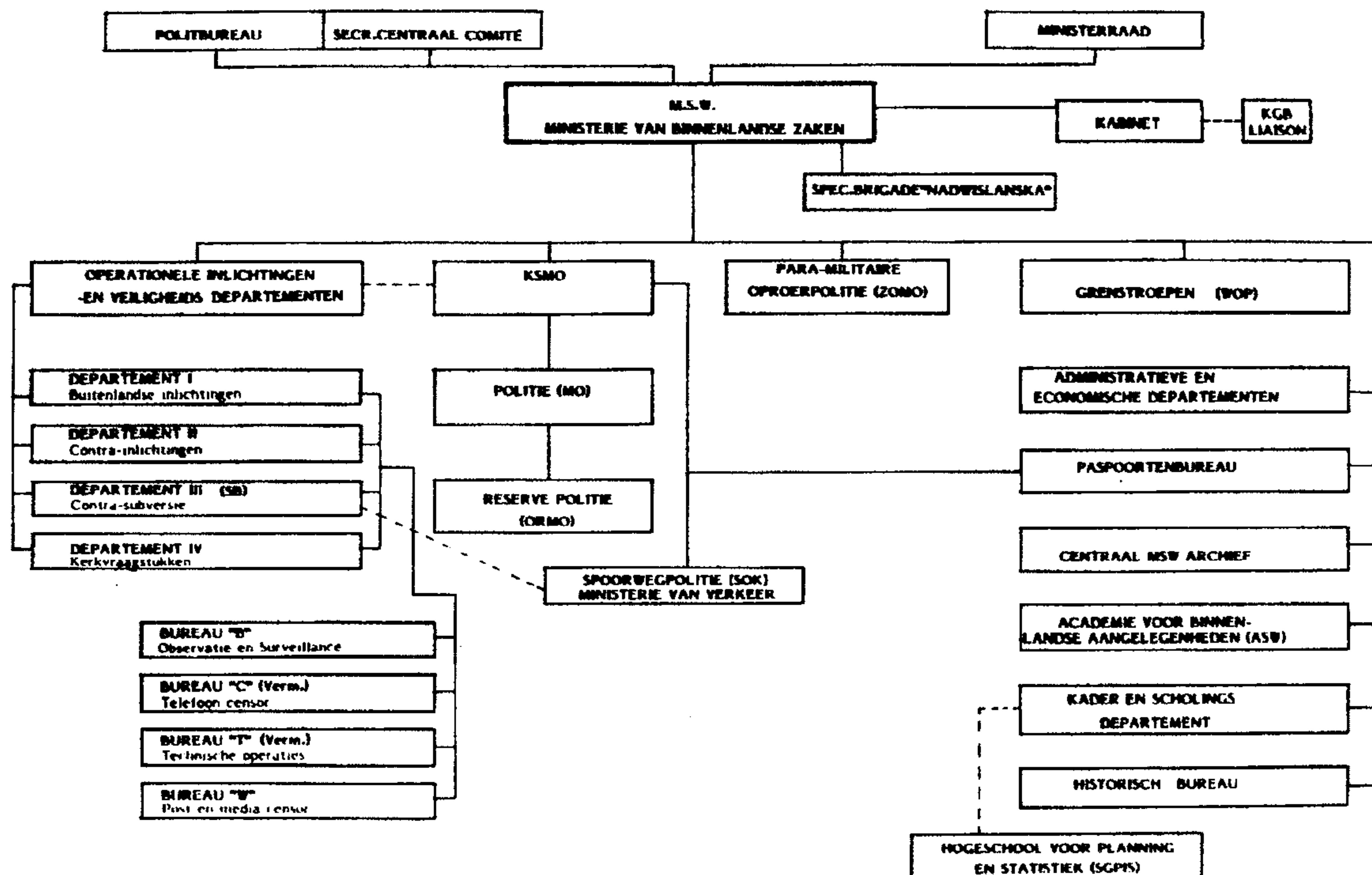
voornamelijk bestond uit hem toegedane oudstrijders en partizanen. Door deze machtsophoping en zijn politieke intriges vormde MOÇZAR destijds een levensgevaarlijke bedreiging voor de andere politici.

Evenals GOMULKA zag ook GIEREK geen kans om zijn ambt tot een goed einde te brengen. De voortschrijdende economische neergang, die gepaard ging met een enorme schuldenlast tegenover het Westen, de dalende populariteit van de partij, corruptie binnen de bestuursorganen, de opkomst van de vakbond SOLIDARITEIT, die opnieuw binnenlandse onrust veroorzaakte, leidden tenslotte in 1980 tot GIEREK's val.

KANIA, de nieuwe partijsecretaris, trachtte door compromissen met SOLIDARITEIT het imago van de partij en het zieltogende systeem te redden. Tenslotte werd op 13 december 1981 door Generaal JARUZELSKI een einde gemaakt aan alle binnenlandse onrust door de staat van beleg af te kondigen. Wederom werd de oppositie met harde hand neergeslagen, niet in de laatste plaats door toedoen van de immer loyale veiligheidsdiensten en para-militaire eenheden.

De roerige naoorlogse geschiedenis van Polen en de turbulente politieke ontwikkelingen zijn niet zonder gevolgen gebleven voor de Poolse inlichtingen- en veiligheidsdiensten. Een grote misvatting zou echter zijn om te veronderstellen dat de talrijke reorganisaties, zuiveringen en partij-machinaties in de loop der tijd afbreuk hebben gedaan aan de effectiviteit van de betrokken organen. Zelfs de rond 1968 veelvuldige anti-semitische uitbarstingen, die meestal door MOÇZAR werden geleid, hadden voor het wegzuiveren van Joodse functionarissen binnen de inlichtingen- en veiligheidsdiensten minder ernstige proporties aangenomen dan binnen andere overheidsorganen. Sedert hun oprichting in 1944 zijn de Poolse apparaten stelselmatig kwalitatief verbeterd; momenteel beschikken zij over goed (en veelal academisch gevormd) personeel en uitstekende middelen. In de loop der jaren zijn de namen van de oude diensten GZI, O-II en MBP/UB

STRUCTUUR POOLSE MIN. VAN BINNENLANDSE ZAKEN (MSW)

veranderd, is het aantal Sovjetrussische adviseurs geminimaliseerd en is de effectiviteit duidelijk toegenomen. Zeker sinds de putsch van Generaal JARUZELSKI vormen de Poolse inlichtingen- en veiligheidsdiensten een belangrijke factor in de bepaling én uitvoering van de Poolse binnen- en buitenlandse politiek.

PERSONA NON GRATA VERKLARINGEN

In een opmerkelijk groot aantal gevallen hebben de Sovjetrussische inlichtingendiensten in 1983 persona non grata verklaringen moeten incasseren.

De uitwijzing uit Frankrijk van 47 Russen in één keer heeft er vooral toe bijgedragen dat in 1981 het aantal uitgewezen Russische inlichtingenofficiëren de honderd ruim overschreed.

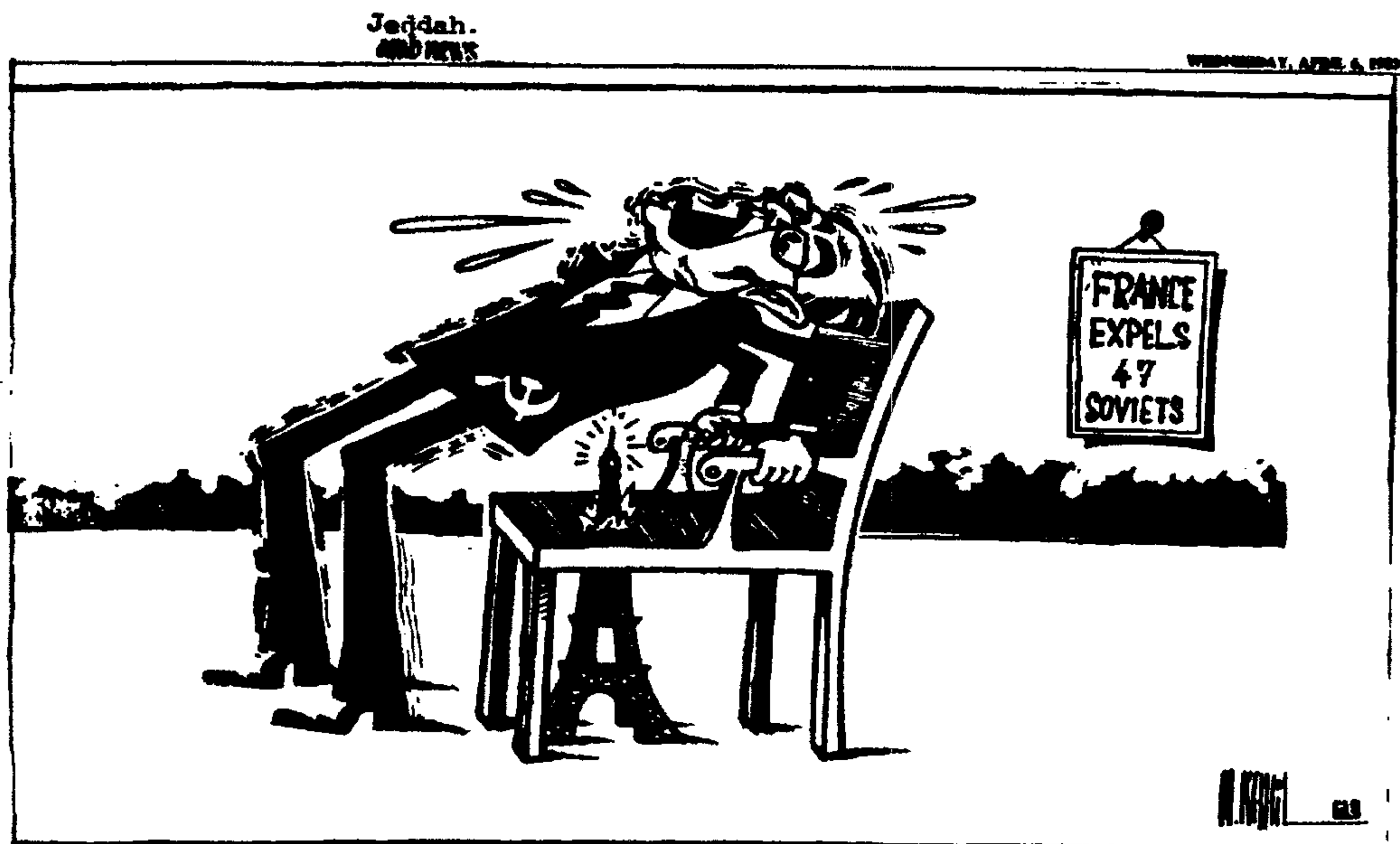
Toch is 1983 geen recordjaar. Het jaar 1971 is tot dusver het jaar met de meeste persona non grata verklaringen gebleven.

In september 1971 werden door Engeland, na het overlopen van de KGB-medewerker Oleg LYALIN, in één keer 105 Russen het land uitgewezen.

De lijst van 1983 mag dan iets minder lang zijn dan die van 1971, maar hij is gevarieerder en geeft een beter inzicht in de terreinen waarop de Sovjetrussische inlichtingendiensten actief zijn.

Zonder meer blijkt dat de meeste persona non grata verklaarde inlichtingenofficiëren activiteiten hadden ontplooid op het terrein van Wetenschap en Techniek.

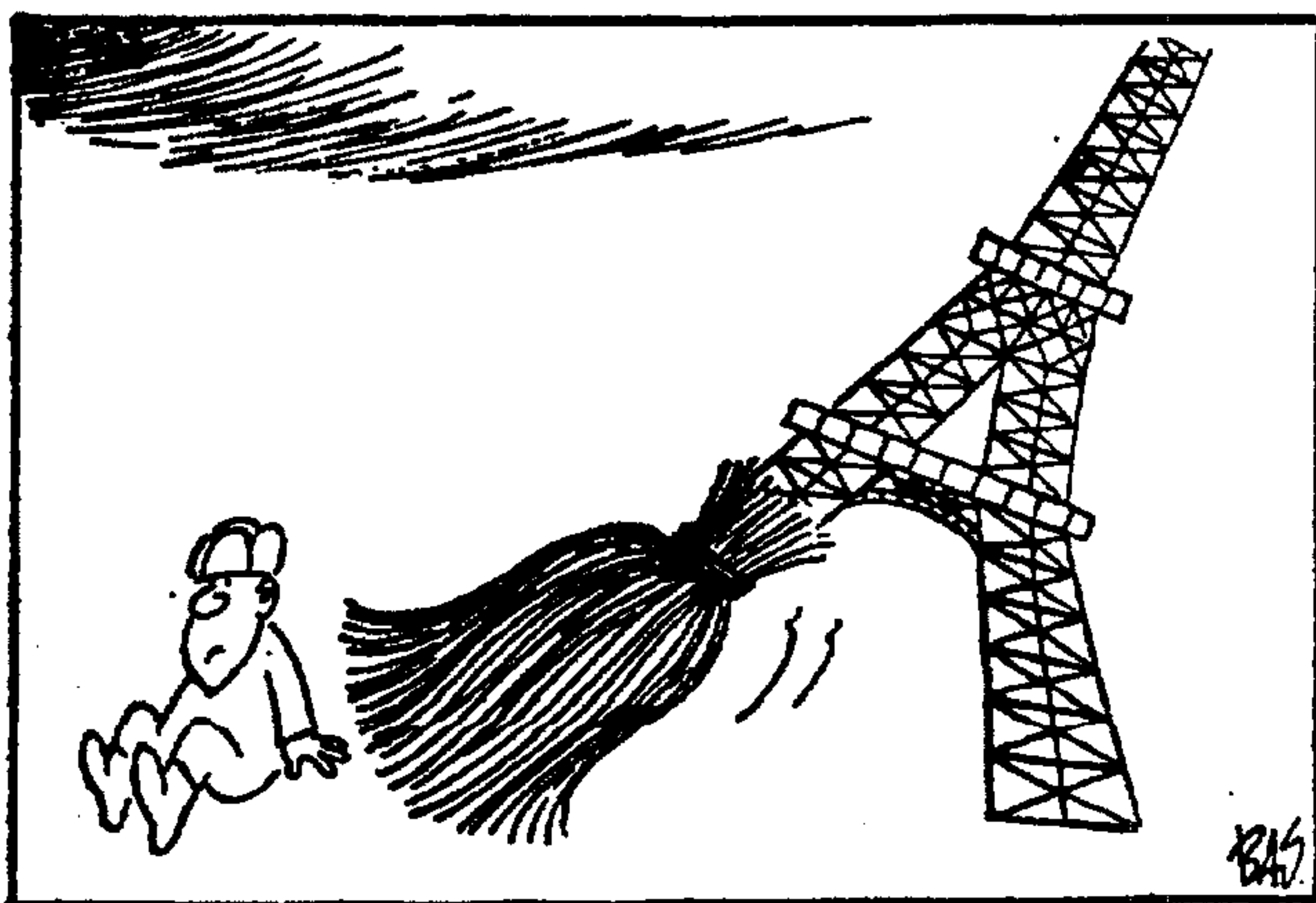
De spectaculaire toename van het aantal zaken op dit gebied wordt veroorzaakt door het massale Sovjetrussische offensief op Westerse technologie en know-how, waarin de inlichtingendiensten de illegale verwerving van zowel militaire als moeilijk verkrijgbare hoogwaardige civiele technologie voor hun rekening nemen.

In de hierna volgende lijst is een chronologisch overzicht gegeven van de persona non grata verklaringen in het afgelopen jaar voor zover deze in de publiciteit zijn geweest. De berichtgeving in de pers was overigens niet altijd even duidelijk, ook al omdat de pers van de overheid vaak geen andere toelichting krijgt dan dat de tot persona non grata verklaarde "activiteiten heeft ontplooid die onverenigbaar zijn met zijn functie".

Interessant is overigens de reactie van de Sovjet-Unie op de massale uitwijzing uit Frankrijk. Hoewel de algemene verwachting was dat de Russen ten minste enkele Fransen de Sovjet-Unie zouden uitwijzen als vergelding, bleef een dergelijke retaliatie uit.

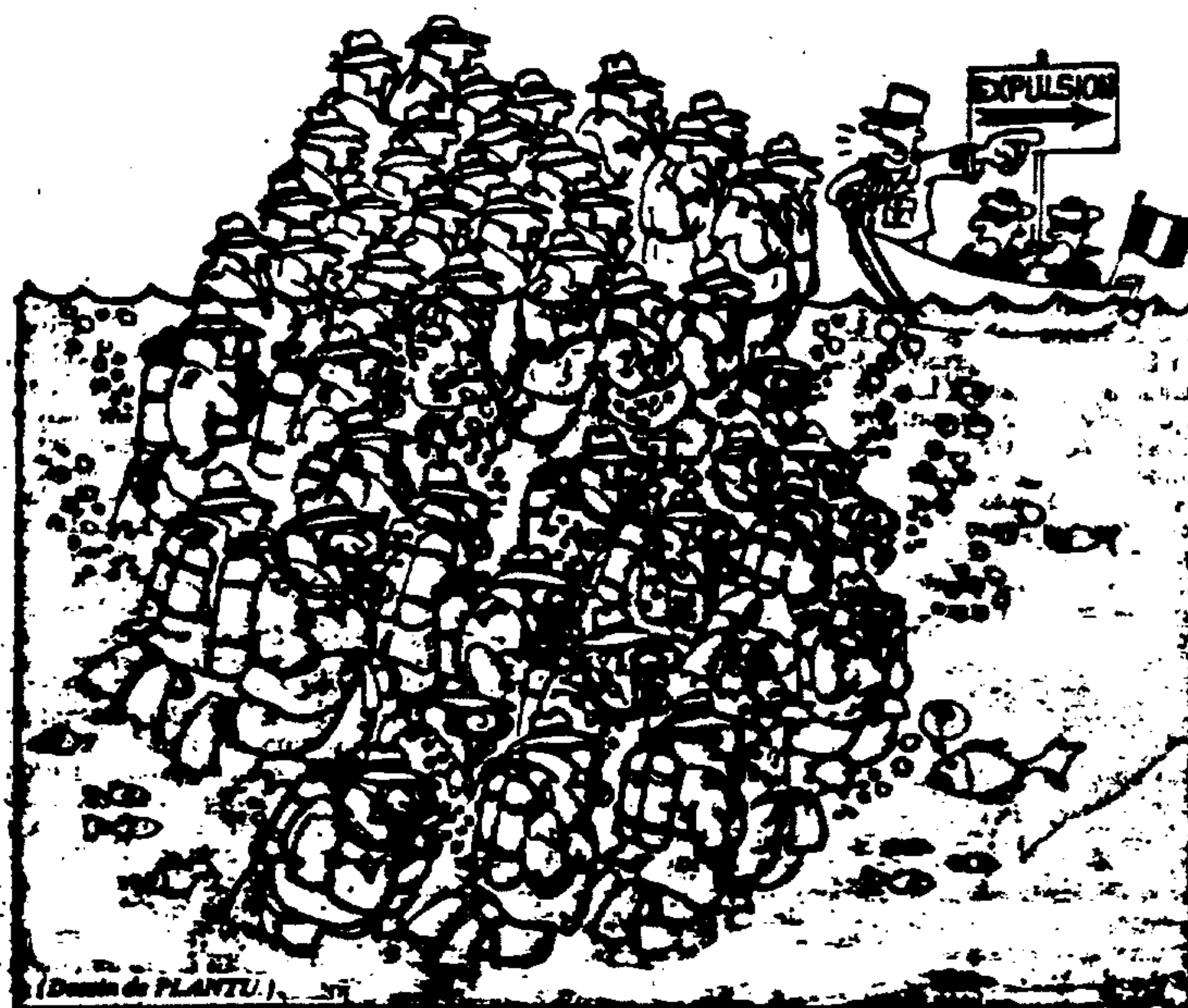
Op 25 april 1983 werd in het Westduitse blad "Der Spiegel" het interview gepubliceerd, dat de toenmalige Secretaris Generaal van de CPSU, Yuriy ANDROPOV, had toegestaan aan de journalist R. Al . Het voormalige hoofd van de KGB zei over de uitwijzing uit Frankrijk onder meer:

"In enkele Franse persorganen wordt beweerd dat het uitblijven van tegenmaatregelen onzerzijds jegens de Franse afgevaardigden in Moskou een indirecte "schuld-bekentenis" van de Sovjet-Unie is. Dit is kletsboek. Als iemand onze manier van optreden zó uitlegt, toont hij dat hij geen notie heeft van de buitenlandse

politiek van de Sovjet-Unie. Het nemen van maatregelen tegen Fransen die in de USSR werken zou het allergemakkelijkste zijn geweest. Als wij onszelf liever terughoudendheid opleggen doen wij dat op grond van de grote importantie van de Russisch-Franse betrekkingen. Die betrekkingen zijn al geruime tijd gebaseerd op het belang van de ontspanning in Europa. Maar dat betekent niet dat wij ergens willekeur jegens onze diplomaten en andere medewerkers die in het buitenland werkzaam zijn, zullen dulden".

Tenslotte wordt opgemerkt dat de aantallen persona non grata verklaringen de laatste jaren een duidelijk stijgende tendens vertonen. Toch geven deze aantallen niet meer dan een indicatie van de werkelijke spionagedreiging. Uitzijzingen vormen immers in het algemeen een ant-

woord op onderkende, derhalve mislukte activiteiten van de inlichtingendiensten en zijn dan nog dikwijls ultimum remedium.

Wat door middel van dit overzicht zichtbaar wordt gemaakt is dan ook niet meer dan het topje van de ijsberg.

Lijst van persona non grata verklaringen 1983 (a)

No.	Maand	Land	Naam (b)	Bijzonderheden
=====				
1.	januari	Zwitserland	Y.A. L	Consul bij het Sovjet-Consulaat Generaal te Genève
2.	januari	Zwitserland	I.K. Yl	chauffeur bij de permanente Sovjet-vertegenwoordiging in Genève
3.	januari	Engeland	V.A. Cl	vertaler bij Internationale Tarweraad te Londen
4.	februari	Denemarken	Y.L. M	1ste secretaris van Sovjet-ambassade te Kopenhagen
5 t/m 22	"	Iran	18 personen (c)	diverse functies bij Sovjet-vertegenwoordigingen in Teheran

Opm.: De uitwijzing werd in perspublicaties in verband gebracht met de kort daarvoor in Iran genomen maatregelen tegen de communistische Tudeh-partij. Naar aanleiding van deze uitwijzing wees de Sovjet-Unie op haar beurt 3 Iraanse diplomaten uit.

23.	februari	Italië	V. Pl	assistent-directeur van Aeroflot in Italië
-----	----------	--------	-------	--

Opm.: P l, die geen diplomatieke status bezat, werd door de Italiaanse politie gearresteerd wegens het bemachtigen van op micro-fiches vastgelegde geheime gegevens.

24	"	Italië	V. Kl	vice-directeur van de Sovjet-Italiaanse joint-venture NAFTA-ITALIA
----	---	--------	-------	--

No.	Maand	Land	Naam	Bijzonderheden
=====				
25.	februari	Zwitserland	V.V. L	assistent militair-attaché
26.	"	Nederland	A.F. K	medewerker consulaire afd. der Sovjet-ambassade.

Opm: Aan de uitwijzing werd van overheids-
wege geen ruchtbaarheid gegeven. Na
enkele weken kwam de affaire toch in
de pers.

27.	"	BRD	G.A. B	(d) medewerker van de Sovjet- handelsdelegatie te Keulen.
-----	---	-----	--------	--

Opm.: B , die in de Bondsrepubliek geen
diplomatieke immuniteit genoot, werd ge-
arresteerd tijdens een conspiratieve
ontmoeting met een agent.

In juli 1983 werd hij door het Ober-
landesgericht in Düsseldorf tot 2½ jaar
vrijheidsstraf veroordeeld. Het betreft
hier een vrij zeldzaam geval van een
gerechtelijke uitspraak in een inlich-
tingenaffaire tegen een Sovjet-verte-
genwoordiger. De weerlegging van B
dat hij het slachtoffer was van een
provocatie, welke tot doel had de be-
trekkingen tussen de Sovjet-Unie en de
BRD te verslechteren, hield het gerecht
voor ongeloofwaardig en werd door de be-
wijsmiddelen gelogenstraft.

No.	Maand	Land	Naam	Bijzonderheden
=====				
28.	maart	Engeland	S.V. I	tweede secretaris Sovjet-ambassade te Londen.
29.	"	Engeland	G.A. Pl	assistent-luchtvaart attaché.
30.	"	Engeland	I.V. T	correspondent van het Sovjet-blad Novoye Vremya (Nieuwe Tijden).

Opm.: De verklaring tot personae non gratae van de nummers 28, 29 en 30 had een retaliatie tot gevolg. Een week na de uitwijzing werd aan de Britse ambassadeur in Moskou meegedeeld, dat de assistent-luchtvaart attaché David W en de correspondent van de Financial Times, Anthony R de Sovjet-Unie dienden te verlaten.

31 t/m 77.	mrt/ april	Frankrijk	47 personen	werkzaam in diverse functies te Parijs en Marseille.
---------------	---------------	-----------	-------------	--

Opm.: Tot de uitgewezenen behoorden behalve vele diplomaten het hoofd van het Tass-agentschap in Parijs. Diverse Sovjet-vertegenwoordigers bij Unesco behoorden eveneens tot de groep. Het dagblad "Libération" berichtte na de uitwijzing dat er eind 1980 521 Sovjet-diplomaten in Frankrijk verbleven, van wie er 181 tot de inlichtingendiensten KGB en GRU behoorden.

No.	Maand	Land	Naam	Bijzonderheden
=====				
78.	april	Engeland	A.A.CH	3e secretaris Sovjet-ambassade te Londen.
Opm.: De uitwijzing vond plaats als antwoord op de hierbovengenoemde uitwijzing uit Moskou van W[] en R[].				
79.	"	Zwitserland	A.N. D[]	chef van het te Bern gevestigde filiaal van het Sovjetpersagentschap Novosti.
Opm.: De Zwitserse regering gelastte tevens de sluiting van het Novosti-kantoor.				
80.	"	Ver.Staten	Y.N.B[]	assistent militair attaché.
81.	"	Ver.Staten	A.N. M[]	lid van de Sovjet-vertegenwoordiging Ver.Naties.
82.	"	Ver.Staten	O.V.K[]	,lid Sovjet-vertegenwoordiging Ver.Naties.

Opm: Na de gelijktijdige uitwijzing van het drietal verscheen er een bericht in de Pravda dat de Amerikaanse vice-consul D. S[] op spionage was betrappt en uitgewezen. Het bestaan van een vice-consul met deze naam bij de Amerikaanse ambassade te Moskou was niet bekend.

No.	Maand	Land	Naam	Bijzonderheden
83.	april	Australië	V.N. I	le secretaris Sovjet-ambassade te Canberra.
84.	mei	België	Y.N.M	directeur van de Sovjet-Belgische joint-venture Elorg.
85.	"	Thailand	V.I. B	medewerker van de Sovjet-handelsdelegatie te Bangkok.
86.	juni	Japan	A.A.V	le secretaris van Sovjet-ambassade te Tokio.
87.	"	Japan	B.N. K	ingenieur.
Opm.: De ingenieur K. had Japan reeds geruime tijd voor de persona non grata-verklaring verlaten. Het tweetal had getracht gegevens te bemachtigen op het terrein van de geavanceerde technologie.				
88.	"	Noorwegen	V.F.Z	plaatsvervangend militair attaché.
89.	"	Zwitserland	V.A. I	vice-consul bij het Sovjet-consulaat te Genève.
90.	augustus	België	naam niet gepubliceerd.	
Opm.: Op 20 augustus werd door Minister TINDEMANS bekend gemaakt dat een aantal Oost-Europeanen was verzocht het land zo spoedig mogelijk te verlaten. Naar later bekend werd betrof het hier een Sovjet-functionaris(en een aantal Roemenen). In verband met deze uitwijzing werd een ambtenaar van het Belgische Ministerie van Buitenlandse Zaken gearresteerd.				

No.	Maand	Land	Naam	Bijzonderheden
91.	augustus	Ver.Staten	Y.P. L	assistent luchtvaart-attaché.
92.	"	Ver.Staten	A.Y. S	attaché aan de Sovjet-ambassade.

Opm.: Deze persona non grata-verklaringen waren aanvankelijk geruisloos afgewikkeld. Toen in september de vice-consul van de Ver.Staten te Moskou, L.D. Al , samen met zijn vrouw door de Sovjet-Unie werd uitgewezen op beschuldiging van spionage, maakte het State Department de uitwijzing van L en S alsnog bekend.

93.	sept.	Ierland	G.A. SA	1e secretaris Sovjet-ambassade te Dublin.
94.	"	Ierland	V.I. LI	2e secretaris Sovjet-ambassade te Dublin.
95.	"	Ierland	E. LI	echtgenote van no. 94.

Opm.: Een weinig voorkomend geval van uitwijzing van een vrouw. Het gebruik van de diensten van LI door de Sovjet-inlichtingendienst zou hebben plaatsgevonden, omdat zij zich - in tegenstelling tot de diplomaten - vrij door Ierland kon bewegen.

No.	Maand	Land	Naam	Bijzonderheden
96.	sept.	Canada	A.S. S	medewerker van het Sovjet-secretariaat van de Internationale Organisatie voor de Burgerluchtvaart (ICAO) te Montreal.

Opm.: Volgens het Ministerie van Buitenlandse Zaken in Ottawa bestond er geen verband tussen de uitwijzing en het neerschieten van het Zuidkoreaanse vliegtuig.

97.	"	Canada	V.V.T	medewerker van de Sovjet-handelsvertegenwoordiging.
98.	"	Engeland	V.V. I	medewerker van de Sovjet-handelsdelegatie.
99.	oktober	België	A.M. K	3e secretaris Sovjet-ambassade te Brussel.
100.	"	België	I.N. C	2e secretaris Sovjet-ambassade te Brussel
101.	november	Jamaica	V.I.A	diplomaat Sovjet-ambassade te Kingston.
102.	"	Jamaica	O.I. M	idem.
103.	"	Jamaica	A. MI	idem.
104.	"	Jamaica	V. B	idem.

Opm.: De beschuldiging tegen de Sovjet-ambassade luidde niet meer en niet minder dan dat men het plan had beraamd om een hoge functionaris van het Ministerie van Buitenlandse Zaken van Jamaica te vermoorden. Dit, omdat genoemde functionaris had ontdekt dat de Sovjets een conspiratieve relatie onderhielden met een andere medewerker van Buitenlandse Zaken.

No.	Maand	Land	Naam	Bijzonderheden
=====				

Aan de Sovjet-ambassadeur
werd tevens meegedeeld dat
de ambassadestaf teruggebracht
diende te worden tot een ver-
houding die evenredig is aan
de legale activiteiten.

105 t/m

107.	december	Zweden	namen niet gepubliceerd	3 Sovjets, waaronder 2 diplomaten.
------	----------	--------	----------------------------	---------------------------------------

Verklaring noten

- (a) In de lijst zijn niet verwerkt de gevallen waarin niet tot een formele persona non grata verklaring werd overgegaan. Het gedwongen vertrek van verschillende Sovjets uit Bangladesh, veroorzaakt door een geëiste reductie van ambassadestaf, is eveneens niet verwerkt. Volgens persberichten zou een dergelijk gedwongen vertrek ook uit Thailand hebben plaatsgevonden.
- (b) De namen zijn gespeld, zoals in de Engelse taal gebruikelijk is. De spelling van de Russische namen in de Duitse en Franse Taal wijkt hiervan nogal af.
- (c) No. 5 t/m 22 en 31 t/m 77. Bij de meer massale uitwijzingen zijn er geen namen van de uitgewezenen vermeld.
- (d) No. 27. G.A. B/ ' hoort, daar hij werd gearresteerd en tot gevangenisstraf veroordeeld, strikt genomen niet in deze lijst thuis.

= = =

II. ANTI-DEMOCRATISCHE STROMINGEN

ORTHODOXE, PRO-SOVJETKRACHTEN ROEREN ZICH BINNEN WESTEUROPEES COMMUNISME

Binnen het Westeuropese communisme treden de orthodoxe, pro-Sovjetkrachten de laatste tijd zelfbewuster en nadrukkelijker op dan voorheen. Dat valt bijvoorbeeld te constateren in de Italiaanse, Finse, Engelse, Spaanse en ook in de Nederlandse CP. Shows van dogmatische Sovjetaanhankelijkheid, zoals de recente partijcongressen van de Portugese, Westduitse en Oostenrijkse CP dragen aan dit beeld van toenemende orthodoxe assertiviteit bij.

In de Italiaanse CP (PCI) trekt de woordvoerder van de pro-Sovjetminderheid en lid van de partijleiding, C..., regelmatig de aandacht met zijn kritiek op de koers van de partij. De kritiek van C... richt zich vooral op de houding van de PCI op het gebied van de "vredesstrijd". Die houding is volgens C... onvoldoende actief en getuigt van een voor communisten verwerpelijk streven naar distantie tegenover Moskou. C... vindt met zijn standpunten een spreekbuis in het blad Interstampa. Interstampa, dat een paar jaar geleden voor het eerst verscheen en toen direct opviel door z'n pro-Sovjethouding, wordt gepubliceerd door Aurora, een uitgeverij die allerlei - laaggeprijsde - boeken en brochures aanbiedt waarin de Sovjetpolitiek tegenover Afghanistan, Polen e.d. wordt verdedigd. Interstampa, dat als maandblad verschijnt in een oplage van naar eigen opgave 12.000 exemplaren, zal mogelijk binnenkort als weekblad verschijnen.

Actief met pro-Sovjetpropaganda onder PCI-leden is verder een "cultureel centrum" dat ook al weer enige tijd geleden door politieke geestverwanten van C... is opgezet. Het centrum is gevestigd in Milaan.

Van PCI-kant is meermalen het verwijt geuit, dat dit soort activiteiten met financiële steun van "buitenaf" zou plaatsvinden. De suggestie daarbij is natuurlijk dat het om financiële steun van Moskou gaat. Harde bewijzen heeft de PCI daarvoor nooit kunnen (of misschien willen) overleggen. De betrokkenen zelf ontkennen een dergelijke wijze van steunverlening op alle manieren.

In de Finse CP staan al heel lang een eurocommunistisch georiënteerde meerderheid en een neo-stalinistische minderheidsgroep tegenover elkaar. Waren er voorheen nog wel eens luidtes in de interne partijstrijd te constateren of momenten van compromis, de laatste tijd lijkt de interne polarisatie bijna ononderbroken voort te gaan. Op het ogenblik is de reorganisatie van de partijpers, waarin de orthodoxe groep tot nu toe een sterke positie had, een van de belangrijkste conflictpunten. Binnen de Finse CP ligt rond deze en rond andere kwesties inmiddels zoveel conflictstof opgeslagen, dat het gemakkelijk tot een breuk zou kunnen komen, als niet Moskou daarvan een uitgesproken tegenstander was. Dat gegeven heeft tot nu toe voor de Finse communisten, orthodoxen én niet-orthodoxen, het zwaarst gewogen.

Binnen de CP Groot-Brittannië (CPGB), waar de interne moeilijkheden vorig jaar al naar buiten kwamen, zijn de tegenstellingen sinds het begin van dit jaar nog scherper geworden. Ook hier gaat het conflict tussen een eurocommunistisch georiënteerde meerderheid, die in het partijbestuur een overwegende positie heeft en een orthodoxe, sterk op Moskou gerichte minderheid die zich vooral in de partijkrant Morning Star heeft verschanst.

Tijdens het congres van de partij in november jl. slaagde de eurocommunistische meerderheid erin haar positie te versterken. Verschillende kopstukken van de orthodoxe vleugel, onder wie Tony CH , hoofdredacteur van Morning Star en David WH , zijn adjunct, verloren hun plaats in het executief comité van de partij, terwijl het congres bovendien een aantal resoluties aannam waarin tegen de opvattingen en wensen van de orthodoxe groep werd ingegaan. Een van die resoluties bijvoorbeeld bevatte de aanbeveling om de greep van het partijbestuur op Morning Star te versterken.

Niettemin manifesteerde de minderheid zich tijdens het congres als een groep die niet van zins was zich gemakkelijk opzij te laten zetten en die bovendien over een niet onaanzienlijke aanhang bleek te beschikken: gezien de uitslag van de stemmingen hebben de orthodoxen een derde deel van de partij achter zich.

Toen het partijbestuur in januari, na eerst een viertal prominente opposanten als partijlid te hebben geroyeerd, de bakens dan ook bij Morning Star probeerde te verzetten, stuitte dat op vastberaden verzet.

van de kant van het partijblad. De orthodoxe groep die bij Morning Star de touwtjes in handen heeft, kon bij dat verzet effectief optreden omdat de partijkrant wordt uitgegeven door een coöperatieve stichting, de People's Press Printing Society, die formeel van de partij onafhankelijk is. Door de mogelijkheden die deze verhouding biedt goed te gebruiken, slaagden Hoofdredacteur CH en zijn medestanders er vorig jaar zomer al in om een poging van de partijleiding een aantal eigen mensen in het bestuur van de PPPS te parachuteren, te verijdelen. Ook nu weer lukte het CH c.s. de aanval af te slaan. Het "management committee" van de PPPS beantwoordde de resolutie van het partijbestuur, waarin CH en WHJ werden opgeroepen hun functies bij Morning Star op te geven, met een verklaring waarin het zijn "volledig vertrouwen" in de zittende hoofdredactie uitsprak.

Inmiddels is het partijbestuur opnieuw met een verklaring gekomen waarin CH en WHJ worden opgeroepen om plaats te maken voor een nieuwe hoofdredactie die de inhoud van de krant in overeenstemming met de eurocommunistische partijlijn zou moeten brengen. Morning Star publiceerde dit stuk maar voegde daaraan de mededeling toe, dat men voorlopig niet van plan was nog ruimte voor deze kwestie ter beschikking te stellen. Daarmee is een soort patstelling ontstaan, waarvan de orthodoxen gebruik maken om het partijblad overeenkomstig hun opvattingen inhoud te blijven geven. Of dat de levensvatbaarheid van de - noodlijdende - Morning Star zal verhogen, is de vraag. Op het ogenblik zijn CH c.s. bezig aan een campagne om de positie van de krant te versterken; volgens Morning Star zelf met veel succes, maar in het partijbestuur leeft de verdenking dat Moskou bijspringt. Hoe dat zij, feit is dat Moskou Morning Star toch al mede draaiende houdt doordat het de helft van de oplage afneemt.

Het Spaanse communisme kampt al jaren met een conflict tussen orthodox-gezinden en eurocommunisten; een conflict dat nog wordt gecompliceerd door andere, m.n. regionale tegenstellingen. In het afgelopen kwartaal kwam het hier tot de oprichting van een nieuwe communistische partij, die zich baseert op onversneden orthodoxe, pro-Sovjetstandpunten en die zich daarmee tegenover de oorspronkelijke Spaanse CP, de eurocommunistisch georiënteerde

PCE, plaatst. Leider ervan is Ignacio G. , een oudgediende die al sinds 1947 in de top van de PCE meedraaide maar die in oktober vorig jaar "om ideologische redenen" zijn plaats opgaf en de PCE de rug toekeerde.

De nieuwe partij is het resultaat van de aaneensluiting van een half dozijn splintergroepen die de laatste jaren waren gevormd door ex-PCE-leden die uit de partij waren gestapt of gezet omdat zij de eurocommunistische koers van de PCE niet langer wilden volgen. De belangrijkste onder deze groepen was de Partij van Communisten van Catalonië, die zich begin jaren '80 afscheidde van de PSUC, de Catalaanse "poot" van de PCE. De al langer bestaande pro-Sovjetsplinter van de bekende voormalige Burgeroorloggeneraal Enrique L. , de PCOE, hield zich tot nu toe afzijdig. Bij de nieuwe groep heeft men laten weten dat ook de PCOE welkom is.

In de nu tot stand gekomen orthodoxe aaneensluiting heeft G. kennelijk een grote rol gespeeld. Al direct na zijn breuk met de PCE werd hij voorzitter van een zg. Commissie voor Communistische Eenheid, die de orthodoxe splinters als contactpunt hadden opgezet en waardoor, nog vorig jaar, het oprichtingscongres van de nieuwe partij werd voorbereid. Dat vond dan half januari plaats, een maand nadat de PCE op haar congres onder hevige verdeeldheid de eurocommunistische koers had bevestigd. Mogelijk heeft dit het laatste duwtje gegeven tot de oprichting van de nieuwe partij, want deze legde zich vast op al die zaken waarvan door de PCE onder de vlag van het eurocommunisme afstand wordt genomen. Democratisch centralisme, proletarisch-internationalistische verbondenheid met de Sovjet-Unie en met het marxisme-leninisme naar Sovjetuitleg vormen de karakterbepalende elementen van G.'s partij.

Het stichtingscongres van de nieuwe partij bracht 900 gedelegeerden bijeen. Bekende figuren daaronder waren - naast G. - Pere A. , een van de leiders van de al genoemde Catalaanse groep, tevens afgevaardigde in het Catalaanse regionale parlement; Fidel A. , die aan het hoofd staat van de Madrileense afdeling van de communistische vakorganisatie Comisiones Obreras; de vroegere priester GA. , die eveneens

veel aanhang in vakbondskringen heeft, en GADI , internationaal bekend danser en choreograaf en hoofdrolspeler in de op het ogenblik ook in Nederland draaiende film Carmen van SAURA. De nieuwe partij, die optreedt onder de naam Partido Comunista de los Pueblos de Espana (PCPE), beschikt naar eigen opgave over 25.000 leden. Het PCPE-stichtingscongres werd bijgewoond door delegaties van zowel de CPSU als van de CP-en van de andere Oostbloklanden behalve die van Roemenië. Sovjetvertegenwoordiger was de door G als "Held van de Sovjet-Unie, man van zeer hoge functies", aangekondigde ZI *). De Sovjetafgevaardigde zegde de nieuwe partij "de vriendschap, hulp en solidariteit van de CPSU" toe, want - aldus ZI - "de dappere en strijdbare partij van Ignacio G. is de enige die werkelijk de belangen van de arbeiders vertegenwoordigt". Als figuren die een rol zouden spelen in de begeleiding van de PCPE, worden verder genoemd Vladimir P. , Spanje expert in de Afdeling Buitenland van het CC-CPSU, Mikhaïl K. , hoofdredacteur van het Sovjetblad Partijnaya Zhizn (Partijleven) en Manfred H. , plv. lid van het CC van de Oostduitse CP en eerste pro-rector van de partijhogeschool "Karl MARX".

Geconcludeerd mag worden, dat Moskou zich op deze manier wel heel duidelijk heeft geprofileerd. Dat spreekt te meer als men bedenkt dat de PCE nog een telegram aan de CPSU-leiding had gestuurd met de waarschuwing zich niet met G. c.s. in te laten.

De meeste waarnemers zien overigens weinig perspectieven voor de nieuwe Spaanse CP. Zij verwijzen daarbij naar eerdere pogingen om in Spanje tot een pro-Sovjet partij van enige betekenis te komen. Inderdaad leidden die intenties niet tot noemenswaardige resultaten. Ook soortgelijke pogingen elders in West-Europa, bijv. in Zweden en Engeland, waar gedurende de tweede helft van de jaren '70 orthodoxen probeerden een eigen partij op te zetten, hadden weinig of geen succes.

*) Waarschijnlijk Z. , voorzitter van het Sovjet-vredescomité en plv. CC-CPSU-lid.

Intussen mag worden vastgesteld dat de nieuwe Spaanse CP wel over enkele prominente blikvangers beschikt en ook - al wordt aangenomen dat het geclaimde ledental van 25.000 flink overdreven is - over een zekere basis. Met name de toetreding van een aantal vakbondsfiguren is daarbij van belang.

Daarnaast kan de steun die Moskou heeft toegezegd, een rol ten gunste van de nieuwe partij spelen. De PCE kan zich bijv. financieel geen dagblad veroorloven. Zou Moskou de concurrent op dit punt de helpende hand bieden, dan zou dat voor de PCE een ernstige handicap betekenen. Tenslotte kan het in het voordeel van de partij van G/ werken, dat deze zich opstelt tegenover een PCE die ernstig door interne strijd is verzwakt. Nadat de PCE al een ernstige aderlating had ondergaan door het vertrek van grote groepen die de partij te eurocommunistisch en te weinig orthodox, respectievelijk juist al te orthodox en te weinig vernieuwend vonden, is er sinds vorig jaar onder de blijvers een strijd gaande tussen de aanhangers van secretaris-generaal IGLESIAS en diens voorganger CARILLO. De laatste, die ooit bekend stond als de vader van het eurocommunisme, neemt daarbij opvallend genoeg standpunten in die in orthodoxe, pro-Sovjetrichting gaan.

Wanneer men de hier besproken ontwikkeling in het Spaanse communisme, de gang van zaken in de Engelse, Finse, Italiaanse en ook in de Nederland CP ^{*)} in breder verband bekijkt, kan men constateren dat er op het ogenblik binnen het Westeuropese communisme sprake is van een zelfbewuster en krachtiger optreden van orthodoxe pro-Sovjetgroepen. Shows van orthodoxe Sovjet-aanhankelijkheid zoals de recente partij-congressen van de Portugese, Westduitse en Oostenrijkse CP dragen tot dit beeld bij, terwijl zelfs de persoonlijke koerscorrectie van CARILLO in dit verband zijn reliëf krijgt. Of het hier gaat om een orthodox reveil of een achterhoedegevecht valt op dit moment nog niet te beoordelen. Duidelijk is wel dat de teruggang in het eurocommunisme - dat rond 1980 nog het gezicht van het Westeuropese communisme leek te gaan bepalen maar dat sindsdien in de versukkeling raakte - de ruimte heeft ge-

^{*)} Elders in dit kwartaalbericht.

schappen voor de hier gesignaleerde toenemende orthodoxe activiteit.

Een interessant nevenaspect hieraan is de houding van Moskou. Hoewel dat in de communistische beweging als onacceptabel wordt gezien, heeft de CPSU-leiding een sterke neiging om zich in de zaken van andere partijen te mengen. Dat kan op verschillende manieren gebeuren, o.a. door het geven van financiële steun aan groepen in bepaalde partijen, die in de ogen van Moskou een dergelijke steun waard zijn. Als men afgaat op uitslatingen van bijv. de Engelse en Italiaanse CP-leiding, is er reden om aan te nemen dat Moskou dergelijke steun inderdaad geeft aan oppositiegroepen in en rond de CPGB en de PCI. Dat gebeurt dan, zoals reeds is opgemerkt, wel zo discreet dat het niet openlijk aantoonbaar is.

Door de orthodoxe krachten achter de schermen te steunen, probeert Moskou kennelijk om partijen als de CPGB en de PCI weer meer op het orthodoxe, pro-Sovjetspoor te krijgen. Blijkbaar geeft Moskou aan een dergelijke aanpak de voorkeur en is het er niet op uit de orthodoxe groepen tot afscheiding en het vormen van nieuwe pro-Sovjetpartijen te stimuleren. Heel duidelijk is dat te zien in het geval van de Finse CP, waar druk van Moskou om het niet tot een breuk te laten komen waarschijnlijk de belangrijkste factor is voor het bijeen blijven van de partij. Ten aanzien van de Nederlandse CP is hetzelfde waarneembaar. Ook hier oefent Moskou druk op de betrokkenen uit om een breuk te vermijden. Dat de CPSU-leiders zich ook weer niet vastleggen op deze houding, blijkt uit hun optreden tegenover de Spaanse CP. Uit het feit, dat zij hier openlijk met de oprichting van een nieuwe pro-Sovjetpartij zijn meegegaan, mogelijk zelfs het groene licht daartoe hebben gegeven, zou men kunnen concluderen dat zij de PCE van CARILLO en IGLESIAS - hoewel de onderlinge betrekkingen niet verbroken zijn - hebben opgegeven. Terugkijkend naar de CPN zou men dan weer kunnen veronderstellen, dat Moskou daarin nog wel een bepaalde fiducie heeft.

BEGINSELEN EN PRAKTIJK VAN DE CPN

In drie etappes heeft een buitengewoon congres van de CPN een nieuw beginselprogramma vastgesteld. Dit ging gepaard met hoog oploeiende discussies, die ontaardden in een felle strijd om de macht tussen orthodoxe en vernieuwingsgezinde communisten.

Laatstgenoemden wisten deze machtsstrijd tenslotte in hun voordeel te beslechten: het ontwerp-partijprogramma werd met een krappe meerderheid aangenomen.

Afscheid werd genomen van het aloude partijfundament, het marxisme-leninisme. Daarvoor in de plaats kwam - merkwaardigerwijs - het marxisme-feminisme als nieuwe grondslag van de partij.

Inmiddels hebben orthodoxen - vanuit verschillende optiek - de strijd aangebonden met dit nieuwe politieke concept.

Op zaterdag 4 februari 1984 ging het congres van start. In het Amsterdamse RAI-gebouw kwamen van de 750 afgevaardigden uiteindelijk 714 personen bijeen, van wie verwacht werd dat zij in twee dagen tijd hun oordeel zouden geven over het zwaar geamendeerde ontwerp-beginselprogramma. Wat dat betreft hadden vooral de eerste twee hoofdstukken van het programma, die handelden over de algemene doelstellingen, uitgangspunten en de internationale politiek, het moeten ontgelden. De scepsis van velen over de haalbaarheid van de voorgenomen vergadertermijn zou snel bewaarheid worden.

Prominente leden van de CPN als Marcus BAKKER, Fré MEIS, Roel WALRAVEN en anderen die niet van nieuwlichterijen verdacht konden worden, hadden al voor de aanvang van het congres begrepen dat langer ijveren voor behoud van het marxisme-leninisme als grondslag van de partij een onhaalbare kaart was geworden.

Daarom verenigden zij zich en kwamen zij begin januari 1984 met een oproep tot behoud van een zelfstandige CPN als partij met "strijdbare marxistische uitgangspunten" en een "doeltreffende organisatie". Met dit initiatief nam deze oude partijgarde het HOC de wind uit de zeilen. Het HOC besepte dit en de meerderheid van haar leden ging morrend overstag. Slechts enkele verbitterden waren niet te vermurwen en weigerden het appèl-BAKKER te ondertekenen. In totaal schaarden zich echter meer dan duizend communisten achter de oproep. Het zijn deze en geestverwante partijgenoten die zich op het congres zouden gaan stellen achter één der beslissende amendementen op het

ontwerp over de partijgrondslag: het amendement, waarin gesteld werd dat "de CPN zich blijft baseren in haar maatschappij-beoordeling (niet qua levensbeschouwing) en politiek optreden op het revolutionaire marxisme".

Tegenover dit amendement kwam het amendement van enkele vooraanstaande vernieuwingsgezinde partijleden te staan. Daarin rekenden zij af met het marxisme als exclusieve partij-grondslag. In hun amendement werd voor het eerst het feminisme met name als een mede-grondslag van de partij genoemd. Vanuit deze posities ontbrandde op het congres de strijd, die de vorm aannam van een machtsstrijd. Naar elkaars meningen werd niet meer geluisterd. Koortsachtig werd vergaderd, zelden in plenair verband. Chaos en bitterheid waren troef. Uiteindelijk waren het de feministen die de strijd naar hun hand wisten te zetten. Met een zeer kleine meerderheid kregen zij van het congres gedaan, dat de CPN voortaan niet meer alleen zal "voortbouwen op marxistische inzichten en theorieën, maar ook op feministische". De aloude grondslag van het marxisme-leninisme maakte daarmee plaats voor die van het marxisme-feminisme. Dat bij de stemming over het marxisme als exclusieve grondslag het aantal voorstemmen met 318 slechts weinig achterbleef bij de tegenstemmers (396) zal ook de vernieuwers niet ontgaan zijn. Evenmin trouwens als het voortijdig vertrek van de Groningse delegatie, die zodoende protest aantekende tegen de overrompelingstaktiek der feministen.

Omdat op 4 en 5 februari de discussie over het ontwerp niet verder reikte dan het eerste hoofdstuk werd het partijcongres op 12 februari voortgezet. Begonnen werd met de behandeling van de hoofdstukken over de partijorganisatie en de internationale relaties. Hierbij traden geen complicaties op.

Overeenkomstig de verwachting nam de partij afscheid van het democratisch centralisme als organisatie-principe. In de toekomst zullen derhalve meerderheidsbesluiten als uitgangspunt voor het optreden van de partij gelden en zullen minderheidsopvattingen worden erkend en gerespecteerd. Dit impliceert overigens niet het recht op fractievorming. Met belangstelling moet dan ook worden afgewacht in hoeverre de interne tegenstelling tussen het vereiste eensgezind optreden van de partijleden en de erkenning van pluraliteit tot problemen zal leiden.

Met een zwaar accent op de strijd tegen massavernietigingswapens en met nadruk op het principe van autonomie ging het congres vervolgens accoord met de internationale politiek, zoals geformuleerd in het ontwerp-beginselprogramma. Dit betekent, dat het oude proletarisch internationalisme plaats maakt voor een nieuw socialistisch internationalisme, van waaruit op basis van praktische solidariteit zal worden samengewerkt met communistische partijen, vooruitstrevende bewegingen en progressieve partijen over de gehele wereld. Een tekst, die veel ruimte laat voor interpretatie en geen beletsel vormt voor partijcontacten met welke delen van de internationale communistische beweging dan ook.

Voor de beide vleugels in de partij waren de interpretatieruimten in de teksten van deze twee hoofdstukken bepalend voor de grote mate van eenstemmigheid. De bestaande tegenstellingen traden echter direct en fel aan het licht bij de behandeling van het hoofdstuk over de economische politiek op het moment dat het debat over arbeidstijdverkorting (ATV) met of zonder behoud van loon aanving. Met voor de partij dramatisch gevolg werd tijdens dit debat voor de eerste maal de nieuwe grondslag van het marxisme-feminisme aan de praktijk getoetst. Duidelijk werd dat de vernieuwingsgezinden en met name de feministen ATV primair beschouwen als instrument tot herverdeling van werk ten behoeve van economische zelfstandigheid en de orthodoxe partijleden met de werkgroep communisme en vakbeweging voorop ATV eerst en vooral zien als een instrument in de strijd tegen de werkloosheid. Daarbij stelden eerstgenoemden een werkweek van 25 uur centraal en hamerden de orthodoxen op behoud van loon.

De tegenstellingen bleken onoverbrugbaar, de debatten grimmig en langdurig. Uiteindelijk bracht de congresleiding beide centrale elementen onder in één tekst waarover het congres mocht stemmen. Met een zeer kleine meerderheid werd gekozen voor "arbeidstijdverkorting tot 25 uur per week met behoud van loon".

orthodoxe partij-
binatie van eisen
gedoemd is.
communisme en vak-
voet gevolgd door
tricten Groningen

Realistische feministen en leden beseften dat deze com-
vooralsnog tot mislukken
De leden van de werkgroep
beweging stapten op, op de
leden uit de orthodoxe dis-
en Noord-Holland-Noord.

Hier was echter geen sprake van spontane ingeving. De dagen voorafgaande aan dit ATV-debat hadden voornoemde groepen nauw en voortdurend overleg gepleegd over de te volgen strategie. Overeengekomen was het congres te frustreren door weg te lopen als de feministen hun eisen ingewilligd zouden zien worden. Even later schorste het presidium het congres. Het zou tot zondag 26 februari 1984 duren, voordat het congres haar vervolg kon krijgen.

In de tussenliggende periode bezonnen de verschillende partijfracties zich op perspectieven en mogelijkheden. Reeds lang van te voren had het HOC een landelijke bijeenkomst op 25 februari 1984 te Amsterdam gepland. De bijeenkomst ging door en werd door circa 800 personen, van wie velen niet (meer) tot de CPN behoorden, bezocht. Ze werden ter plekke verrast door een voorstel van HOC-voorman René D. om over te gaan tot de oprichting van een zelfstandige organisatie binnen de CPN.

D. dacht hierbij aan een federatief samengaan van bestaande HOC-groepen met gelijkgezinde groepen als de werkgroep communisme en vakbeweging, los van de bestaande stichting HOC.

De organisatie zou zich moeten baseren op het klassieke marxisme-leninisme en zou onder strakke leiding activiteiten voor eigen doelstellingen moeten ontplooiën, deels binnen en deels buiten de CPN. Een eigen orgaan en eigen infrastructuur zouden de organisatie een hecht fundament moeten verschaffen. Oprichting van een nieuwe communistische partij was volgens D. nog niet aan de orde, maar "als de omstandigheden daartoe nopen" moet uit de organisatie een nieuwe partij kunnen ontstaan.

Ruim 300 orthodoxe communisten schaarden zich achter de plannen van D. en zijn geestverwanten. Onder de naam Verbond van Communisten in Nederland (VCN) werd de nieuwe organisatie een feit. Verzet van toonaangevende orthodoxe CPN-ers als Fré MEIS, Frans A. en Geert L., die

De droom van de CPN

een scheuring van de partij met alle middelen trachten te voorkomen, mocht op dat moment niet baten. Wel resulteerde dit verzet nadien in een geringere respons dan verwacht werd, de teleurgestelde reacties van de oprichters wezen ook in die richting.

Dat deze bijeenkomst de speciale aandacht kreeg van persfunctionarissen van diverse Oostblokstaten behoeft geen verbazing te wekken. Opvallend was wel de aanwezigheid van een lid van het CC van de nieuwe op Moskou georiënteerde communistische partij in Spanje.

Na alle opwinding en openlijke verdeeldheid tijdens de vorige congresdagen werd de vierde en laatste congresdag op zondag 26 februari een rustige vertoning. Slechts tweederde van de 750 gedelegeerden had nog de moed kunnen opbrengen zich te buigen over het restant van het ontwerp-beginselprogramma. Hierbij ontstonden geen moeilijkheden meer. Met overgrote meerderheid van stemmen werd het eerder uitvoerig besproken^{*)} strategische concept van het partijbestuur aangenomen. Dit betekent, dat de weg die de CPN naar het socialisme wil bewandelen gekenmerkt dient te worden door z'n vreedzame en democratische aard, maar het dient nochtans een revolutionaire weg te zijn, die niets van doen heeft met illusies over een geleidelijke overgang naar het socialisme. Opvallend was, dat tijdens het debat slechts een enkeling het nog wenste te hebben over de tegenstrijdige opvatting van de partij over de democratische rechtsstaat en over (de verhouding tot) de rechtsorde. En bijna achteloos ging het congres ook voorbij aan het feit dat de CPN in de gekozen strategie opbotst tegen de principes van onze rechtsstaat.

Het laatste grote wapenfeit van het congres was het breken met de beruchte communistische traditie van het elitaire voorhoede-denken. Van nu af aan zal de partij als uitgangspunt hanteren, dat gestreefd wordt naar macht door coalitievorming met al die partijen, maatschappelijke organisaties en progressieve bewegingen, die de maatschappij in socialistische richting willen veranderen. De partij wenst niet langer te pretenderen de omvorming alleen te kunnen bewerkstelligen. Hierover werd nauwelijks gediscussieerd.

*) Zie kwartaaloverzicht 83/4.

Het congres beseftte, dat een zodanig geformuleerde coalitiepolitiek alle eventueel noodzakelijke ruimte bood en geen aanscherping behoefde van de standpunten, in welke zin dan ook.

Tijdens de eindstemming manifesteerde zich nogmaals de verdeeldheid binnen de partij. Voor ruim een derde deel van de congresgangers - vrijwel allen afkomstig uit de (ultra-) orthodoxe partijgelederen - waren de bezwaren tegen het beginselprogramma onoverkomelijk; zij stemden dan ook tegen het nieuwe partijprogramma.

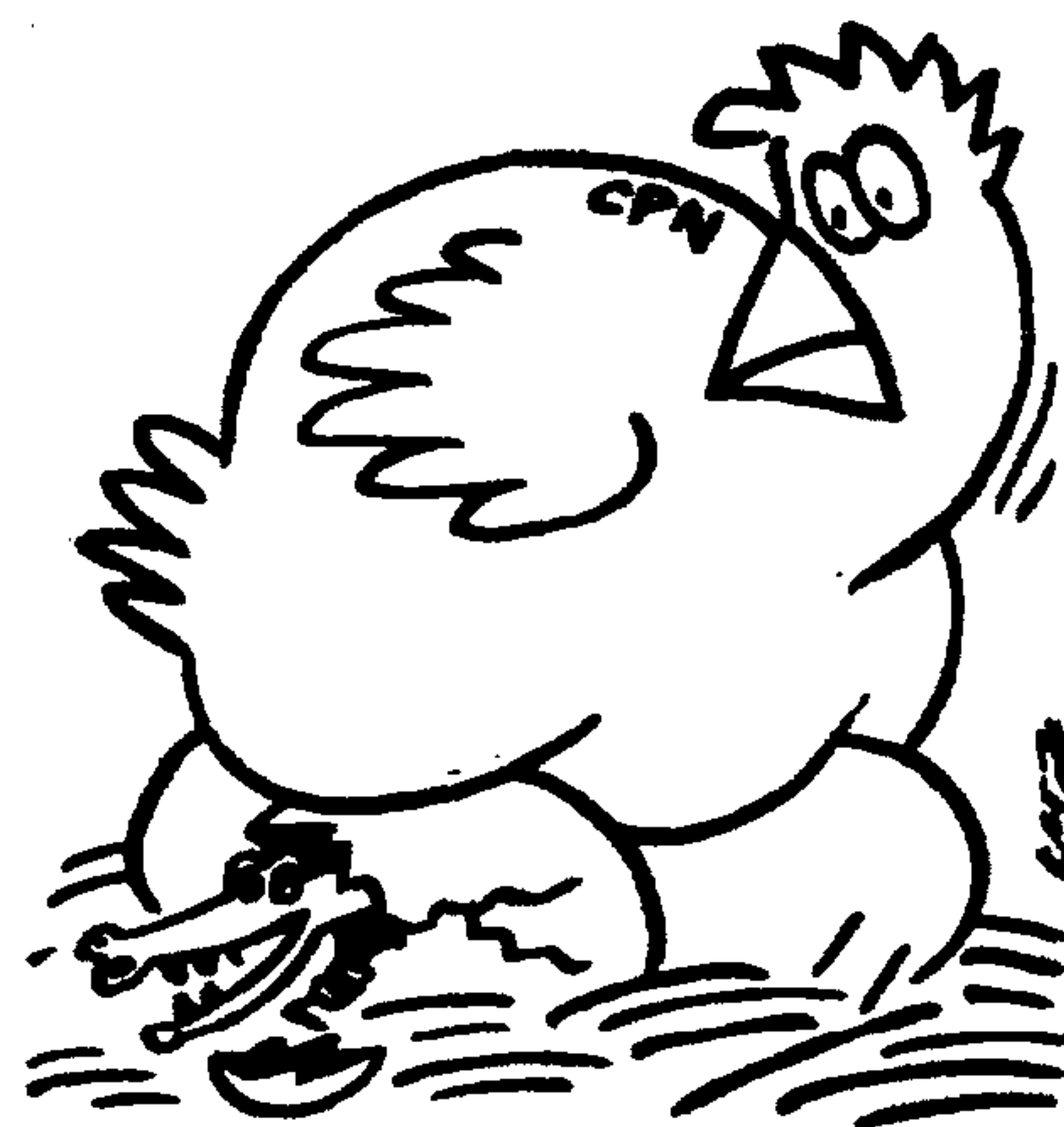
Naast overweldigende belangstelling van de zijde der vaderlandse pers mocht het congres zich traditiegetrouw verheugen in belangstelling van persvertegenwoordigers van Oostblokstaten. Zo maakte de Tass-correspondent melding van de ideologische debatten, zonder overigens op te merken dat begrippen als het democratisch-centralisme en het proletarisch-internationalisme niet meer in het CPN-programma voorkomen. Andere bladen, zoals Neues Deutschland, beperkten zich tot het wijzen op de prioriteit die de CPN krachtens haar nieuwe partijprogramma zal geven aan de vredesstrijd, gekoppeld aan de internationale solidariteit. Opvallend is verder de aandacht die Tass wijdt aan de oprichting van het VCN. Uit de woorden in deze Sovjet-publicatie kan een duidelijke afwijzing van de oprichting van het VCN worden opgemaakt.

Bij monde van voorzitter IZÉBOUD werd door de partijleiding scherpe kritiek uitgebracht aan het adres van het Verbond. De VCN werd gekarakteriseerd als nauwelijks te onderscheiden van een nieuwe partij. De CPN-leiding wees deze ontwikkeling ook tijdens daaropvolgende reacties ten sterkste af. Indirect dreigde de leiding met roeyement, waardoor een enkel district zich gesterkt voelde en overging tot schorsing van Verbond-leden.

Al deze gebeurtenissen missen intussen hun uitwerking op de ontwikkeling van het VCN niet. De ledenaanwas stagneert, ook al omdat vele HOC-leden vinden dat hun leiding te overhaast te werk is gegaan. Zij menen dat nog niet voldoende is getracht om de CPN weer van binnenuit op het rechte spoor te krijgen. De landelijke coördinatiegroep van het HOC, oprichter van het VCN, daarentegen geeft de moed (nog) niet op. Op 16 maart j.l. besloot zij zichzelf op te heffen ten gunste van het Verbond. De daarvoor benodigde statutenwijzigingen zullen voor de zomer gerealiseerd zijn. Tot zo lang functioneert een interimbestuur, dat uitvoering moet geven aan een eigen actieplan, dat als hoofdpunten de vredesstrijd alsmede de positie van de uitkeringstrekkers zal moeten bevatten.

De geringe aantrekkingskracht van het VCN heeft de eerder genoemde groep van orthodoxe CPN-leden, waaronder Fré MEIS en F. A. , die een scheuring koste wat kost wil vermijden, aangemoedigd haar activiteiten voort te zetten. Zij willen nu door middel van bijeenkomsten, die aangeduid worden als "districtenoverleg", een werkwijze ontwikkelen die moet leiden tot een orthodoxe interpretatie van het aangenomen beginselprogramma. Deze groep onderhoudt ook nogal intensieve contacten met vertegenwoordigers van communistische partijen uit de DDR, Tsjechoslowakije en de Sovjet-Unie. Daarbij manoeuvreren de Oost-Europeanen zeer behoedzaam, bevreesd voor beschuldiging van inmenging in partij-politieke aangelegenheden. Bij voortdurende dringen deze vertegenwoordigers aan op compromissen: een scheuring in de partij moet voor alles voorkomen worden. Terecht vreest de CPN-leiding de macht en invloed van deze orthodoxe groep; zij zou wel eens kunnen uitgroeien tot een alternatieve leiding binnen de partij.

Vermelding verdient overigens dat de CPN-leiding ter andere zijde ook gevaar moet duchten van een deel van de vernieuwingsgezinde vleugel van de partij. Daar voeren een feministische groep en het zogenaamde Links Doorbraak Initiatief actie om de CPN op termijn op te heffen.

Reeds lang is duidelijk dat de buitengewoon grote problemen, waarmee de partij de afgelopen jaren te kampen heeft, niet slechts voortvloeien uit politieke meningsverschillen, maar evenzeer uit verschillen in sociale en culturele herkomst van de onderscheiden groepen partijleden. De confrontaties tijdens de behandeling van het partij-ontwerp waren ook daarvan onmiskenbare afspiegelingen.

De CPN, arbeiderspartij van oudsher, heeft sedert eind jaren 60 een nieuw type communist tot haar gelederen toegelaten. De komst van deze leden - kritisch, geschoold en zelfbewust - heeft na verloop van tijd de homogene partijsamenstelling grondig verstoord en leidde in extremis tot het afwerpen van dogmatisme en centralisme. Ze leidde ook tot een scheiding der geesten en tot de welhaast onoverbrugbare tegenstellingen in de partij.

Het besluit van het 26e CPN-congres om te komen tot een nieuw partijprogramma is na jaren van discussie in strijd uitgemond in het thans aangenomen programma; een programma, dat evenwel uitblinkt door vaagheden en innerlijke tegenstellingen.

Wat ooit gepresenteerd werd als de uiteindelijke bekroning van het langdurig vernieuwingsproces van de partij, is geworden tot een basis voor voortgaande partijstrijd. Orthodoxen en vernieuwingsgezinden zullen de geboden interpretatiemogelijkheden van het beginselprogramma benutten om hun respectieve opties te verwezenlijken. Daarnaast klinken binnen de VCN stemmen, die pleiten voor afscheiding van de CPN om haar van buitenaf te kunnen bestrijden. Dat zo'n verdeelde partij aan aantrekkingskracht inboet, zal geen verbazing wekken. Het feit, dat duizenden partijleden de laatste jaren hebben afgehaakt, spreekt boekdelen. Eenheid in actie was het parool tijdens de laatste congresdag; het lijkt in een ver verschiet te liggen.

RECHTS-EXTREMISME

De Centrum Partij

Vier jaar na haar oprichting lijkt de Centrum Partij, zeker gelet op de florissant ogende verkiezingsprognoses, langzamerhand vaste voet in het Nederlandse politieke bestel te gaan krijgen. Dat dit groeiproces niet zonder strubbelingen verloopt, blijkt vooral uit de onderlinge conflicten binnen de partijtop. De stelling, dat de Centrum Partij aan haar eigen verdeeldheid ten onder zal gaan, is in dit stadium echter een te ver gaande bewering; dat het groeiproces als gevolg van het ontbreken van de noodzakelijke homogeniteit belemmerd zal worden, staat echter welhaast vast.

Ontwikkelingen

In de periode sinds het ontstaan van de Centrum Partij tot aan de Tweede Kamerverkiezingen heeft de partij zich vaak geprofileerd door provocerend optreden en het eenzijdig benadrukken van één der programma-punten, i.c. de gewenste remigratie van in Nederland verblijvende buitenlanders. Met de beëdiging van drs. JANMAAT in de Tweede Kamer werd deze provocatieve periode vrijwel afgesloten en kwam het accent te liggen op de organisatorische opbouw van de partij en op de uitbouw van de partijstandpunten.

De inspanningen op organisatorisch terrein waren vooral gericht op het optimaal laten functioneren van partij-organen als het Dagelijks Bestuur, dat tot negen personen werd uitgebreid, het Hoofdbestuur, het Wetenschappelijk Bureau en het Platform "Politieke Koers" (PPK); daarnaast werden - waar mogelijk - in den lande plaatselijke afdelingen opgericht. De oprichtingsvergaderingen daarvoor werden veelal door de partijtop bijgewoond (voorbeelden: Almere, Winschoten, Kerkrade).

De uitbouw van de partijstandpunten vond haar beslag in het herschreven, zesendertig pagina's tellende partijprogram, waarin naast de verhandeling over de mensenrechten en de centrum-democratische ideologie met name de uitbreiding van de hoofdstukken maatschappelijke zekerheid en defensie opmerkelijk is.

- Al deze inspanningen gingen parallel met enerzijds een sterke ledengroei (de CP heeft een geschat ledental van 5 à 6 duizend), anderzijds met vele persoonlijke conflicten.

De sterke geldingsdrang van verschillende CP-coryfeeën komt tot uitdrukking in een tot op vandaag voortdurende machtsstrijd rond de binnen de partij te vervullen functies. Daarbij speelt de opvatting van de topkaderleden over de te volgen partijkoers een belangrijke rol.

In de CP tekent zich dan ook een zekere vleugelvorming af. De meer gematigde stroming staat onder leiding van drs. JANMAAT met in zijn gevolg partijsecretaris GIESEN, het Dagelijks Bestuurslid en de PPK-voorzitter .

VREESWIJK en het Dagelijks Bestuurslid De WEYER behoren op hun beurt tot de rechts-extreme stroming, waarvan vice-partijvoorzitter KONST de meest duidelijke exponent is.

Met het oogmerk de persoonlijke conflicten en de onderlinge verdeeldheid uit de wereld te helpen werd van 16 tot en met 18 december 1983 een "topkaderweekend" belegd in Hotel Woudzoom te Spier (Dr), waaraan behalve door het voltallige Dagelijks Bestuur werd deelgenomen door de partijprominenten , , en BROOKMAN, die op persoonlijke titel aanwezig waren. Het weekend werd slechts een "gedeeltelijk succes" genoemd, omdat enerzijds eensgezind van gedachten werd gewisseld over verschillende partijstandpunten, terwijl anderzijds met betrekking tot de persoonlijke conflicten een toestand van gewapende vrede intrad.

"La partie du Centre, c'est moi" is een bekende, door drs. Alfred VIERLING gehuldigde stelling. VIERLING is naast fractiemedewerker en kringvoorzitter van de kring Amsterdam ook lid van het Dagelijks Bestuur, het Hoofdbestuur/CP en het Platform Politieke Koers. Daarbij onderwijst hij de jeugdorganisatie Jonge Geuzen en adspirant-gemeenteraadsleden en poogt hij tevens het lijsttrekkerschap van de partij voor de Europese Verkiezingen te veroveren. De veelheid van verplichtingen, die deze functie met zich meebrengt, heeft geleid tot het op initiatief van het kringbestuur Amsterdam samenroepen van het zogenaamde VIERLING-tribunaal op 21 en 29 december 1983.

Op de eerste zittingsavond, waarbij naast het voltallige kringbestuur ook DB-lid De WEIJER aanwezig was, werd door het kringbestuur ongezouten kritiek geuit op VIERLING, van wie men vindt dat hij slecht functioneert. Deze deed geen poging de kritiek te weerleggen, doch uitte op zijn beurt allerlei beschuldigingen aan het adres van zijn medekringbestuursleden en dreigde de publiciteit te zoeken.

Kringbestuurder kon er toen slechts met moeite van worden weerhouden VIERLING te lijf te gaan.

Op de tweede zittingsavond ontbrak VIERLING. De Amsterdamse problemen werden toen doorgesproken met partijvoorzitter JANMAAT, die concludeerde dat de carrière-drang en de persoonlijkheidsstructuur van VIERLING debet waren aan zijn disfunctioneren. Afgesproken werd dat JANMAAT hem om die reden zou verzoeken zijn functies - met uitzondering van het fractiemedewerkerschap en Hoofdbestuurslidmaatschap - neer te leggen. Niet alleen de perikelen rondom VIERLING trokken echter de aandacht. Ook dr. Henry BROOKMAN, lid van het Amsterdamse kringbestuur, staat in de schijnwerpers, en wel door recente publicaties in het Amsterdamse studentenblad "Ad Valvas", waarin zijn nauwe betrokkenheid bij de Centrum Partij werd besproken. Deze publicatie heeft binnen de vakgroep algemene vorming van de faculteit der wiskunde en natuurwetenschappen van de Vrije Universiteit opnieuw geleid tot discussies over de positie van deze wetenschappelijke medewerker.

BROOKMAN heeft in tegenstelling tot zijn publieke terugtrekking uit de CP in 1980 nu besloten zijn betrokkenheid bij de CP toe te geven en zich kandidaat te stellen voor het lijsttrekkerschap van de partij voor de Europese Verkiezingen.

Met dit besluit is de controverse tussen VIERLING en BROOKMAN herleefd; op de Hoofdbestuursvergadering van 10 februari 1984 bereikte die een voorlopig hoogtepunt. Op die vergadering werden ook de resultaten van het gesprek tussen partijvoorzitter JANMAAT en zijn fractiemedewerker VIERLING naar aanleiding van de afspraken bij het "VIERLING-tribunaal" duidelijk. Op de voordracht van de kandidaten van het Dagelijks Bestuur voor de op 14 juni aanstaande te houden Europese verkiezingen stond aanvankelijk wel drs. VIERLING vermeld, doch niet dr. BROOKMAN. Deze "omissie" werd door BROOKMAN ter vergadering opgelost: hij stelde zich kandidaat; enige andere hoofdbestuursleden deden hetzelfde. JANMAAT ontketende daarop een hevig tumult door te stellen dat het partijlidmaatschap van BROOKMAN in het geheel niet vast stond, zodat van zijn kandidaatstelling geen sprake kon zijn.

Daar BROOKMAN zijn lidmaatschap formeel niet kon aantonen, bleef het Hoofdbestuur niets anders over dan zijn kandidatuur te weigeren. Toen VIERLING daarop ook nog - in navolging van BROOKMAN - toezegde dat de partij bij zijn verkiezing f 70.000,- zou ontvangen, was zijn positie als lijsttrekker zeker gesteld.

Uitgaande van de goede verstandhouding van VIERLING met de extreme vice-partijvoorzitter KONST, de zwakke positie van VIERLING in het kringbestuur van Amsterdam en het steeds nadrukkelijker op de voorgrond treden van BROOKMAN, kan JANMAAT's openlijke steun aan VIERLING alleen maar worden gekwalificeerd als opportunisme.

Door een eventueel vertrek van VIERLING naar het Europarlement zouden de problemen in Amsterdam onder controle kunnen worden gebracht. Indien hij echter niet wordt gekozen, zou het fractiemedewerkerschap - conform de afspraak van het VIERLING-tribunaal - nog altijd een uitweg uit de problemen kunnen bieden. Tevens is door JANMAAT's bijdrage aan deze vergadering de opkomst van BROOKMAN waarschijnlijk enigermate afgeremd en blijft JANMAAT via VIERLING op de hoogte van de activiteiten van de naar het partijvoorzitterschap strevende drs. KONST.

Het uittreden van FRESCO

De heer FRESCO distancieerde zich tijdens de Almeerse gemeenteraadsvergadering van 16 februari j.l. van de Centrum Partij en betuigde openlijk zijn spijt over zijn betrokkenheid bij deze partij.

FRESCO had zijn uittreden in de richting van de Almeerse gemeenteraad en de pers goed voorbereid. Voor de Centrum Partij kwam deze actie echter als een donderslag bij heldere hemel.

Een éénduidige verklaring voor FRESCO's actie is niet te geven. Naast groeiende twijfel aan de gezindheid van de Centrum Partij kan met name een tweetal motieven hebben meegespeeld:

- ten eerste de (zijns inziens) tegen zijn persoon bestaande dreiging vanuit anti-fascistische kringen. Deze dreiging, die - op een confrontatie tijdens zijn installatie als gemeenteraadslid op 9-1-1984 na - niet manifest werd, deed hem zelfs besluiten zich (pro forma) van zijn echtgenote te laten scheiden;
- ten tweede FRESCO's zeer slechte relatie tot zijn mede-raadslid W. VREESWIJK. De tegenstellingen tussen beiden lagen niet alleen op het persoonlijke vlak, maar vooral ook op het politieke.

FRESCO uitte via de media een aantal beschuldigingen aan het adres van de Centrum Partij, waarbij hij kwalificaties hanteerde, die enerzijds een rechtvaardiging voor zijn uittreden moesten vormen en anderzijds de partij in een negatief daglicht plaatsten. De beschuldigingen vallen in een drietal onderdelen uiteen: dat de Centrum Partij contacten zou onderhouden met (buitenlandse) rechts-extreme groeperingen; dat een kwart van de partijtop een oorlogsverleden zou hebben; dat de partij het inwonertal van Nederland tot 12 miljoen zou willen terugbrengen. Deze drie onderdelen waren ook inzet van het kort geding dat de Centrum Partij vervolgens tegen FRESCO aanspande en dat op 2 maart 1984 diende voor de Rechtbank te Zwolle. De president van de Zwolse rechtbank overwoog in zijn uitspraak op 9 maart d.a.v. dat FRESCO zijn beschuldigingen niet met feiten had gestaafd en veroordeelde hem zich in de toekomst te onthouden van deze uitspraken op straffe van een dwangsom van f 10.000,- per overtreding.

Voor wat betreft de contacten met andere rechts-extreme groeperingen kan worden opgemerkt, dat het in kringen van zogenaamde "skinheads" en aanverwante groeperingen "goed gebruik" is lid te zijn van verschillende rechtsextreme organisaties, zoals de Viking Jeugd, de Nederlandse Volks Unie/Nationaal Jeugd Front en de Centrum Partij. Van een georganiseerde steun aan de Centrum Partij vanuit de Viking Jeugd of Nederlandse Volks Unie/Nationaal Jeugd Front is echter geen sprake. De Centrum Partij en de Nederlandse Volks Unie nemen zelfs een uitgesproken vijandige houding tegenover elkaar aan. JANMAAT en GLIMMERVEEN zijn dan ook bepaald niet geporteerd voor een dubbel lidmaatschap.

Naar aanleiding van FRESCO's uitlating dat er vanuit de Centrum Partij contacten worden onderhouden met de bekende mevrouw ROST van TON-
NINGEN kan worden opgemerkt, dat
onder andere partijvoorzitter JANMAAT bij haar op bezoek is geweest.
Tevens circuleren er onbevestigde berichten over financiële steun aan de Centrum Partij vanuit het door haar geleide "Consortium de Levensboom".

Ten aanzien van de door FRESCO geuite beschuldiging als zou een kwart van de "top" van de Centrum Partij een oorlogsverleden hebben kan worden gesteld dat dit in deze mate niet juist kan zijn, gelet op de leeftijd van de bedoelde personen.

FRESCO's bewering dat de Centrum Partij onder andere door middel van verplichte geboorteperking de Nederlandse samenleving wil terugbrengen tot 12 miljoen personen, zou hij mogelijk gedestilleerd kunnen hebben uit ideeën die opgeld doen binnen de meer extreme stroming van de Centrum Partij, waarvan VREESWIJK en KONST de meest duidelijke exponenten zijn. Deze vleugel heeft echter geen overheersende positie in de partijkoers bepalende organen als het Dagelijks Bestuur, het Hoofdbestuur en het Platform Politieke Koers.

Prognose op korte termijn

De Centrum Partij is sedert het verkiezingssucces van 1982 door vele wetenschappers als een dankbaar studie-object aangegrepen. Sindsdien zijn dan ook naast onderzoeken naar het electoraat van de partij vele opiniepeilingen gepubliceerd.

Uit deze peilingen kan een zekere groei van de partij worden geconstateerd, die eind 1983, ongetwijfeld onder invloed van de spectaculaire winst in september 1983 te Almere, culmineerde in de optimistische voorspelling van 5 à 10 zetels in het parlement.

Een opiniepeiling van begin maart 1984 duidde echter slechts op een uitbreiding van het huidige aantal Kamerzetels van één naar twee. Het antwoord op de hieruit resulterende vraag of de Centrum Partij een permanente rol zou kunnen gaan spelen in de Nederlandse politieke arena is ons inziens met name afhankelijk van een viertal factoren:

- a. de mate waarin de gevestigde politieke partijen zelf voor de CP belangrijke issues aan de orde stellen en de mate waarin die partijen het vertrouwen in de politiek in het algemeen weten te herstellen;
- b. de afloop van de in de Centrum Partij heersende machtsstrijd;
- c. de Nederlandse sociaal-economische situatie;
- d. de invloed van voor de Centrum Partij negatieve publicaties.

Gelet op de invloed van bovenstaande factoren lijkt de verwachting gerechtvaardigd, dat de Centrum Partij bij de Europese Verkiezingen in juni a.s. geen zetel zal behalen.

III. MINDERHEDEN - ACTIVISME - TERRORISME

DE MOLUKSE "HUURKWESTIE"

Over de Molukse huurkwestie werd eerder gerapporteerd in het vorige kwartaaloverzicht (1983/4). In dit overzicht zal dan ook voornamelijk het verdere verloop van de gebeurtenissen in Capelle aan de IJssel aan de orde komen. Voor de duidelijkheid zal evenwel een korte schets worden gegeven van de gebeurtenissen, die hebben geleid tot de huidige situatie; een situatie, die wederom kan leiden tot een confrontatie tussen Molukse jongeren en de Nederlandse overheid. Veel zal wat dat betreft afhangen van hetgeen het overleg tussen de diverse belangengroepen zal opleveren.

Inleiding

In de maanden mei/juni 1983 ontstond in de Molukse wijk Oostgaarde in Capelle aan de IJssel een gespannen sfeer tussen Molukse bewoners aan de ene en het gemeentebestuur en de woningbouwvereniging SVW aan de andere kant. Dit naar aanleiding van het voornemen om de huren per 1-7-1983 met 10% te verhogen en een aantal Molukse gezinnen wegens (grote) huurachterstanden uit hun huizen te zetten. Omdat er geen gehoor werd gevonden voor klachten over de slechte kwaliteit van de woningen, werd door de Molukse gemeenschap een actie georganiseerd, die leidde tot het weigeren van huurbetalingen vanaf 1-7-1983. Deze actie kreeg in november 1983 een politiek karakter, toen de Molukse eenheidsorganisatie Badan Persatuan als haar oordeel uitsprak, dat de huurkwestie niet los kon worden gezien van de KNIL-problematiek en de strijd voor een vrije "Republik Maluku Selatan". Bovendien kreeg de actie daardoor nagenoeg een landelijk karakter, aangezien vrijwel alle Molukse gemeenschappen in ons land zich achter de Molukse huuractie in Capelle aan de IJssel schaarden.

In de vorige verslagperiode werd reeds melding gemaakt van de dreigende huisuitzetting van de leider van de Molukse ordedienst (KPK)

Ti . Dank zij een passende regeling kon uitzetting in zijn geval op het laatste moment worden voorkomen. De opgekropte spanningen hebben echter geleid tot een aantal gewelddadigheden in de periode daarna: pogingen tot brandstichting, het gooien van Molotov-cocktails en stenen en een schietpartij hielden de gemoederen bezig. Alles wees er op dat eventuele ontruimingen niet geweldloos zouden verlopen.

De gebeurtenissen in januari 1984

Volgens plan zouden begin januari 1984 vijftien Molukse gezinnen met een grote huurachterstand uit hun huizen worden gezet. In de avonden voorafgaand aan de ontruiming werden de beide toegangswegen naar de Molukse wijk door Molukse actievoerders met barricades afgesloten. Deze actie vormde het begin van een aantal gewelddadig verlopen dagen.

Op 3 januari 1984 moest een eerste poging om tot woningontruiming over te gaan worden opgegeven. Bij aankomst bij de betreffende woning stuitten de deurwaarder en enkele geuniformeerde politieagenten op een groepje Molukkers. De ontstane schermutseling escaleerde op een zodanige wijze, dat een eenheid van de Capelse politie de deurwaarder en hun collega's moesten ontzetten. Bij deze actie vielen enkele gewonden, zodat besloten werd voor de volgende dag versterking te vragen aan de Mobiele Eenheid.

ME contra Molukkers

In de nacht van 3 op 4 januari was het in de Molukse wijk wederom zeer onrustig. Opnieuw werden diverse Molotov-cocktails gegooid, doch deze hadden geen noemenswaardige schade tot gevolg.

Op 4 januari vond de feitelijke uitzetting plaats van zes Molukse gezinnen. Bij de ontruimingsactie kwam het tot een harde confrontatie tussen Mobiele Eenheid en Molukse jongeren. Deze maakten gebruik van diverse slag- en steekwapens. Een Molukker raakte in de strijd gewond door een schot in het been, terwijl ook 5 leden van de Mobiele Eenheid verwondingen opliepen. Een van hen moest in het ziekenhuis worden opgenomen, omdat er accuzuur in zijn gelaat werd geworpen.

Mede in verband met een plotseling sterfgeval in de Molukse wijk trokken de relschoppers zich later evenwel terug, waardoor een deel van de ontruiming zonder noemenswaardige incidenten kon worden voltooid.

Een gelukkige bijkomstigheid was dat van Molukse zijde geen gebruik werd gemaakt van vuurwapens. Geruchten, dat gewapende Molukkers uit andere delen van het land zich bij de Capelse actievoerders hadden gevoegd, werden niet bewaarheid.

Een van de ontruimde woningen werd enkele dagen later door Molukse jongeren gekraakt. Vanuit dit pand werden in de nacht van 7 op 8 januari schoten gelost op een surveillancewagen van de politie en op een voorbijganger. Verklaringen van de Molukse wijkraad in Capelle dat er in de Molukse wijk geen vuurwapens aanwezig waren leidden ertoe dat berichten, als zouden Molukkers "uit het Noorden des lands" voor de schietpartij verantwoordelijk zijn, in de wereld kwamen. Deze bewering werd door de Molukse gemeenschap in Assen en Bovensmilde met kracht van de hand gewezen.

konden circa twintig Molukse jongeren, die betrokken waren bij de ongeregelde heden van 3 en 4 januari worden geïdentificeerd. Op respectievelijk 11 en 16 januari meldden zij zich groepsgewijs en onder begeleiding van enkele leden van de wijkraad bij de politie. De meesten van hen moesten zich wegens openlijke geweldpleging c.q. poging tot doodslag voor de rechter verantwoorden. Ook de daders van de schietpartij op 7/8 januari en die van een aantal andere geweldplegingen werden bekend. Zes hunner zijn inmiddels veroordeeld tot gevangenisstraffen van één tot anderhalf jaar.

Aanloop tot nieuwe ontruiming

De periode na de hiervoor genoemde ongeregelde heden in de eerste week van januari kenmerkte zich door een aarzelende houding van de Nederlandse Overheid en het inschakelen van de rechterlijke macht bij tal van conflictsituaties. Een verklaring van premier LUBBERS, dat er voorlopig geen massale Molukse huisuitzettingen meer mochten plaatsvinden, leidde tot protesten van de kant van B. en W. en van de woningbouwvereniging SVW. Niet waargemaakte toezeggingen, respectievelijk misverstanden naar aanleiding van uitlatingen van officiële zijde, die bij de Molukse gemeenschap in het verkeerde keelgat schoten, leidden hierna tot nieuwe onrust en stemmingmakerij tegen de overheid.

Op een landelijke bijeenkomst van sympathisanten van de Molukse huuractie op 21 januari gaf de Molukse gemeenschap nog eens gestalte aan haar visie, dat het niet meer ging om een huuractie op zich. Zij stelde o.m. de volgende eisen:

1. beëindiging van het decentralisatiebeleid van de regering, zodat Molukse aangelegenheden wederom door de Rijksoverheid en niet langer door gemeentelijke instanties worden behandeld;
2. erkenning van de KNIL-rechten;
3. terugkeer van de uitgezette gezinnen in hun woningen.

Op 9 maart j.l. deed de Rechtbank in Rotterdam uitspraak in het zoveelste kort geding dat de SVW had aangespannen tegen 96 gezinnen met een huurachterstand. Hoewel de rechter van oordeel bleek, dat de

Molukse problematiek niet geheel los viel te zien van de huurproblemen, kreeg de woningbouwvereniging toch toestemming om tot ontruiming van de woningen over te gaan. De partijen kregen een maand de tijd om alsnog nader tot elkaar te komen. Tot nu toe hebben alle pogingen om via overleg een regeling te treffen voor de huurachterstanden evenwel schipbreuk geleden. De standpunten van de verschillende belangengroepen (overheid, woningbouwvereniging, Molukse gemeenschap) staan zo ver uit elkaar dat een compromis onbereikbaar lijkt.

Daarmee wordt de kans, dat er nieuwe ontruimingën zullen plaatsvinden na 9 april - de dag waarop de toestemming tot ontruimen van kracht wordt - steeds groter.

Ir. Manusama

Naar aanleiding van de huurkwestie wordt het leiderschap van Ir. MANUSAMA als president (in ballingschap) van de RMS door sommigen ter discussie gesteld. MANUSAMA is van mening dat de huurkwestie niet als kapstok moet dienen voor het afdwingen van de KNIL-rechten. Hoewel openlijke afkeuring van zijn visie achterwege is gebleven, is bekend dat velen in de Molukse gemeenschap zijn mening op dit punt niet delen. In hoeverre dit consequenties heeft voor zijn leiderschap, zal in de nabije toekomst moeten blijken.

- - -

NIEUWE COUPPOGING TEGEN HET REGIEM-BOUTERSE

Reeds in juli 1983 verschenen publicaties in de Nederlandse media, die suggereerden dat er sprake zou zijn van het organiseren van verzetsactiviteiten tegen het BOUTERSE-bewind vanuit Frans-Guyana. Daarbij werd aangeduid dat er van de zijde van de Surinaamse opposanten contact was gezocht met de Franse autoriteiten teneinde faciliteiten in Frans-Guyana te verkrijgen. Bevestiging van deze berichten kon in Nederland niet worden verkregen.

Uit perspublicaties rond de aanhouding in en de uitwijzing uit Frans-Guyana - eind maart - van een zestiental personen (twee Surinamers en veertien Nederlanders van Surinaamse afkomst) is inmiddels naar voren gekomen, dat zij metterdaad bezig waren met het voorbereiden van een poging het BOUTERSE-bewind omver te werpen. Enkelen hunner bleken zelfs vooraanstaande figuren binnen de BOUTERSE-oppositie te zijn: met name de thans op Curaçao verblijvende Roy BOTTSE en het lid van de Raad voor de Bevrijding van Suriname, TJON A. Tot de uitgewezen groep bleken ook vier personen te behoren, die de hiervoor aangeduide cursus volgden.

Tot de uitgewezenen behoorde voorts Krishnapersad M., die in 1983 ook al actief was in het verzet tegen BOUTERSE.

Verder maakte van de groep deel uit Romeo H., die als administratief medewerker is verbonden aan de Raad voor de Bevrijding van Suriname. De overigen hadden tot nu toe niet in concreto de aandacht op zich gevestigd als potentiële putschisten.

Gebleken is nadien, dat de Franse ambassadeur te Paramaribo eind februari van de Surinaamse premier en minister van Buitenlandse Zaken UDENHOUT het dringend verzoek ontving een eind te doen maken aan de activiteiten van een aantal personen die in een villa in de omgeving van de hoofdstad van Frans-Guyana, Cayenne, voorbereidingen zouden treffen om het regiem BOUTERSE omver te werpen.

Onderzoek door de lokale autoriteiten in Frans-Guyana bracht aan het licht dat zich in de door de heer UDENHOUT bedoelde villa inderdaad personen ophiielden die bij de plaatselijke bevolking reeds opgevallen waren door de luidruchtige wijze waarop zij zich gedroegen. Ook kwam uit het ingestelde onderzoek naar voren, dat enkele leden van de groep er tegenover de plaatselijke bevolking geen geheim van hadden gemaakt dat men voorbereidingen trof om het huidige Surinaamse regiem op gewelddadige wijze omver te werpen.

Men kan zich dan ook opnieuw de vraag stellen, of ook deze jongste coup-poging - de bedoelingen van de gangmakers ten spijt - wel serieus moet worden genomen in die zin, dat alle ingrediënten voor een mislukking van de aanvang af royaal aanwezig waren.

Met name moet het regiem in Suriname - dank zij goede informatiemogelijkheden - ruim tevoren van de plannen op de hoogte zijn geweest.

Een en ander was voor de centrale Franse overheid aanleiding om de betrokken personen aan te houden, te verhoren en vervolgens als ongewenste vreemdelingen uit te wijzen. Bij de arrestatie bleek de groep te beschikken over enkele verouderde jachtgeweren en kapmessen.

DE "BEWEGING" NA REFORGER '83

Vanaf oktober '83 deden aanhangers van de Anti-Kernenergie Beweging (AKB), de Anti-Militaristische Beweging (AMB) en de KraakBeweging (KB) weliswaar mee aan elkaars acties, maar toch bleven het te onderscheiden stromingen binnen de "Beweging". Het begint er in 1984 evenwel op te lijken dat de gehele "Beweging" zich nu ook richt op het verzet tegen de komst van kruisraketten. Dit heeft niet alleen gevolgen op of rond de vliegbasis Woensdrecht, maar ook elders kunnen acties van deze aard verwacht worden.

Getrouw aan door de AKB en door "ONKRUIT" ontwikkelde actieopvattingen worden in een aantal plaatsen plannen ontwikkeld tegen civiele bedrijven, militaire instellingen en locale, provinciale en landelijke overheidsinstellingen, waarvan de betrokkenheid bij de plaatsing van kruisraketten soms slechts met moeite te bespeuren valt. Indien de tekenen niet bedriegen liggen een hete lente en zomer in het verschiet.

Na Reforger '83

Indien we het actiegebeuren na september 1983 de revue laten passeren vallen de volgende hoogtepunten op:

- de publicatie van het boek "Bunker in, Bunkerbuit" ^{x)}, dat gepresenteerd werd op de gelijktijdig in Amsterdam, Rotterdam, 's-Hertogenbosch en Nijmegen gehouden gelijknamige tentoonstelling;
- de kort daaraan voorafgaande inbraak in een MIBO-magazijn ^{xx)} in Nunspeet;
- het blokkeren van een transport uraniumhexafluoride van Europoort naar Urenco/Almelo op 29 november 1983;
- de ongeregelde heden bij de installatie van twee CP-gemeenteraadsleden in Almere op 16 januari 1984 ^{xxx)};
- de overval op het kantoor van de Nederlands-Zuidafrikaanse Vereniging in Amsterdam op 19 januari 1984 ^{xxxx)};

x) De neerslag van de in april 1983 uit een civiele verdedigingscommandobunker in Noordwijk door "ONKRUIT" gestolen documenten.

xx) Materieelvoorziening in Buitengewone Omstandigheden.

xxx) Aan deze actie deed een aantal "Onkruiters" uit anti-fascistische motieven mee.

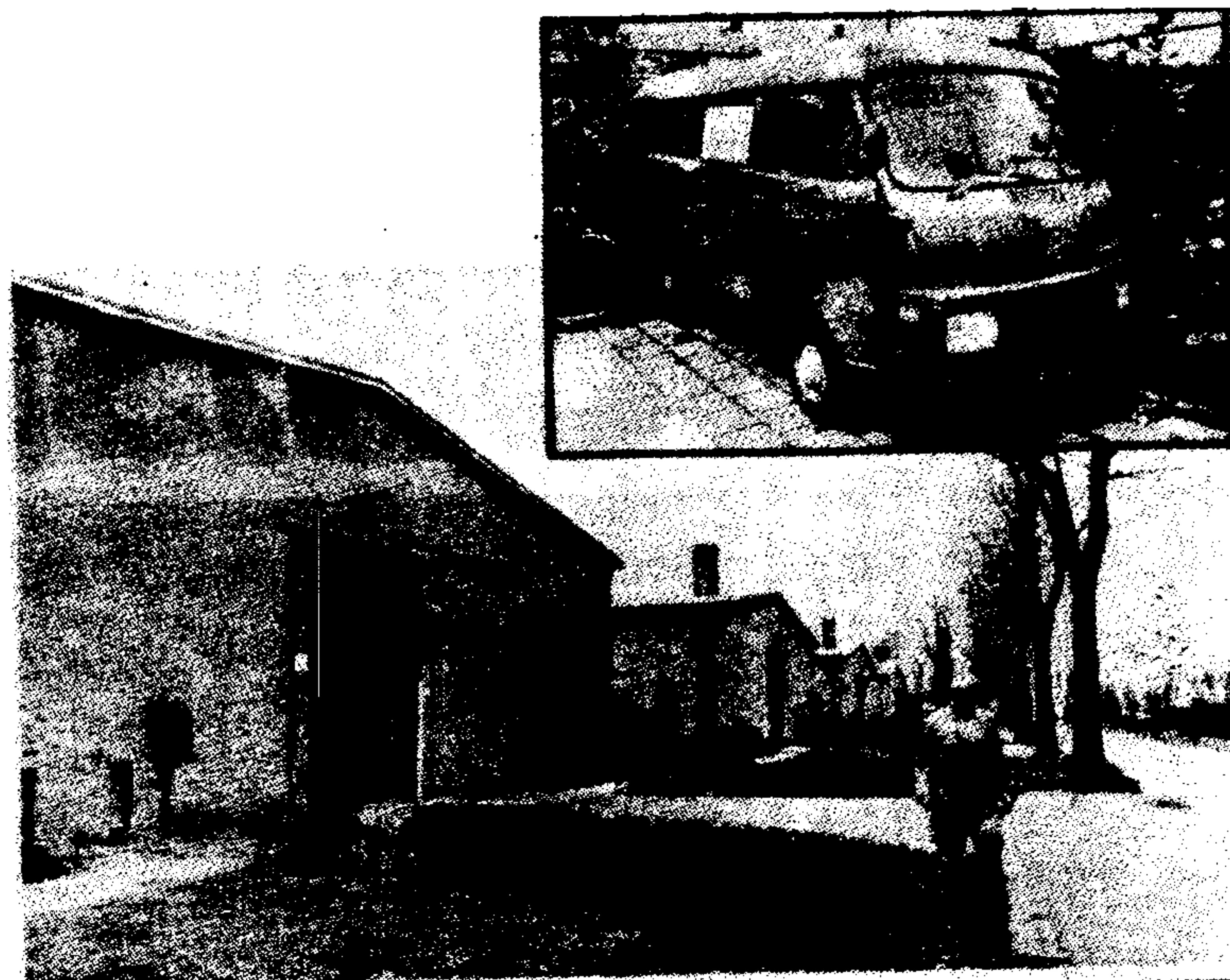
xxxx) Deze actie werd weliswaar geclaimd door "Amsterdammers tegen racisme en discriminatie"; het is een feit dat hier een aanzienlijk aantal "Onkruiters" aan deelnam.

- de poging een communicatiebunker te bezetten op de vliegbasis Woensdrecht op 18 februari 1984;
- de afgelaste, voor 21 maart 1984 geplande bezetting van het munitie-magazijnencomplex in Veenhuizen (D.).

Twee recente acties tonen andermaal de groter wordende interesse aan van "ONKRUIT" voor alle facetten van verzet, n.l.:

- op 1 maart 1983 werd een poging tot inbraak gedaan in een zogenaamde kunstbunker in Heemskerk ^{*)}. In "BLUF", no. 109 schreven de "Nachtwachtsters" hierover een verslag. Er zijn redenen om aan te nemen dat deze actie door "Onkruiters" werd uitgevoerd;
- In de nacht van 26 op 27 maart 1984 werd ingebroken in vier MIBO-magazijnen, te weten die te Hoogwoud (NH), Ommen (O), Tiel (G.) en nogmaals (zie pag.54) in Numansdorp.

Na de inbraak in Hoogwoud werd door de politie een aantal verdachten gearresteerd. Het waren bekende "Onkruiters". Er zijn redenen om aan te nemen, dat de uit deze magazijnen gestolen instrumenten, medicamenten en apparatuur bestemd zijn voor Nicaragua en voor het verzet in El Salvador. Over beide landen verschijnen regelmatig artikelen in "BLUF"

^{*)} (Op de onderste foto de landbouw, behorende bij het complex magazijnen van WVC te Hoogwoud, waaruit medicijnen en apparatuur werd gestolen. De dorren stonden aan de kant in een bootkelder (zie land). Na een tip kon het busje later door de politie worden aangehouden. De drie inwoners werden gearresteerd.

- *) Hieronder worden verstaan bunkers onder beheer van het Ministerie van WVC (o.m. in Heemskerk, Zandvoort, Paasloo, Lage Vuursche en de St. Pietersberg), waarin culturele schatten, zoals "De Nachtwacht" in tijd van oorlog bewaard zullen worden. De plaatsen waarin de bunkers zijn gelegen staan beschreven in het boek "Bunker in, Bunkerbuit" van "Onkruid"-Amsterdam.

Al deze gebeurtenissen hebben gemeen dat zij, zoal niet direct door "Onkruiters" geïnspireerd, dan toch sterk beïnvloed zijn door de door "Onkruit" toegepaste actiemethode, met als kenmerken:

- zorgvuldige research in open bronnen en door middel van heimelijk uitgevoerde verkenningen;
- heimelijke voorbereiding van de eigenlijke actie in kleine taakgroepen;
- actie-uitvoering, vergezeld van een brochure of een persbericht;
- neerslag van eventueel bij de actie buitgemaakte documenten in een publicatie achteraf.

Woensdrecht (18-2-'84) en Veenhuizen (21-3-'84) hebben daarenboven gemeen: de herkomst van de deelnemers aan de actie, t.w. AMB-ers, AKB-ers en leden van radicalere Vredesgroeperingen. Dit zou enige verwondering kunnen wekken: de AMB is immers van mening, dat de kruisraketten "slechts" een uitvloeisel zijn van het militarisme, terwijl de AKB-ers van oordeel zijn dat kernwapens onmogelijk zijn zonder kernenergie, hetgeen volgens beide bewegingen met zich meebrengt dat niet teveel nadruk gelegd moet worden op de (exclusieve) bestrijding van kernwapens. De oorzaak van de gegroeide interesse in de anti-kernwapenactie moet o.i. dan ook gezocht worden in de omvang (550.000 deelnemers) van de anti-kruisraketdemonstratie in Den Haag op 29 oktober 1983. AMB zowel als AKB beseften toen pas hoe massaal het verzet tegen de kruisraketten was en wierpen een begerige blik op het aantal demonstranten, dat - volgens de tijdens de demonstratie gehouden enquête - bereid was tot verdergaande acties. Als men deze - radicalere - "vredesbewegers" over zou kunnen halen mee te doen aan directe, zij het geweldloze, acties en hen zou kunnen overtuigen van de noodzaak zich niet te distanciëren van kleine, autonome en in sterkere mate de wet overtredende acties, zou het verzet aanzienlijk aan breedte gewonnen hebben.

Het verzet tegen de kruisraketten

De actie bij de vliegbasis Woensdrecht op 18 februari 1984 stelde deze theoretici in het gelijk: een betrekkelijk groot aantal (ca. 350) mensen werd bereid gevonden mee te doen aan een actie op militair terrein, waarvan men tevoren kon bevroeden, dat deze zou eindigen in aanhouding door de "aartsvijand", de Koninklijke Marechaussee.

Op het ogenblik wordt er gewerkt aan de volgende plannen:

1 mei 1984: de Dag van de Onvrede, "in eerste instantie gericht tegen de dreigende plaatsing van kruisraketten in Woensdrecht; maar het gaat om veel meer dan dat: tegen vrouwenonderdrukking en sexisme, tegen militarisme, tegen kortingen op uitkeringen en het bezuinigingsbeleid, tegen fascisme, imperialisme, uitbuiting in het algemeen, enz. enz." ("BLUF" no.111).

Of, om nogmaals "Bluf" te citeren: "aan een aantal acties wordt al gewerkt, bijvoorbeeld bezettingsacties, kladacties, het bezoeken van bedrijfskantines om de 10 mei-staking te propageren, telefoonblokkades, enz."

De acties kunnen groot en openbaar zijn, maar autonome groepen worden ook uitgenodigd hun eigen geheime acties te bedenken, te organiseren en uit te voeren.

19-24 mei 1984: Vrouwenverzetsweek tegen - wat genoemd wordt - de steeds verdergaande militarisering en de verslechterende positie van de vrouw. Deze week is uitdrukkelijk niet alleen tegen de kruisraketten gericht. Opgemerkt wordt bovendien, dat de twee grote acties van "Vrouwen tegen Militarisme" [⌘] pas bekend werden, toen ze waren uitgevoerd.

1, 2 en 3 juni 1984: Bezettings- en blokkadeactie op en bij de vliegbasis Woensdrecht, afgesloten op 3 juni met een demonstratie in Bergen op Zoom. Er wordt over gedacht om tijdens deze "Aktiedriedaagse" te discussiëren over in de zomer en de herfst te voeren acties.

Verder heeft het Amsterdamse basisgroepenoverleg het voorstel gedaan de bouwwerkzaamheden op de basis aan te pakken ^{⌘⌘}). Dit laatste niet alleen op de basis maar ook elders in het land bij de instellingen en de bedrijven, die er voor werken.

⌘) Tegen het Filmbureau van de Krijgsmacht in Heemstede (8 maart 1983) en tegen de Optische Industrie Oude Delft (29 september 1983).

⌘⌘) Wijnand DUYVENDAK in "Bluf!" no. 109.